

NATURHISTORISK MUSEUM – MUSÉPLASSEN 3

BYGG 10250 / KOMPLEKS 3377

FORVALTNINGSPLAN UIB 2018

INNHold

■ Innhold	4
■ Godkjenning	7
■ 1 Muséplassen 3	8
1.1 Fredningsvedtak	9
■ 2 Bærende verneverdier	16
■ 3 Generelt	18
3.1 Formål forvaltningsplanen	18
3.2 Lovgrunnlag	18
3.3 Kulturminnemyndighet	19
■ 4 Vernebestemmelser	20
4.1 Hva er vedlikehold?	21
4.2 Hva er tiltak?	22
4.3 Hvem gjør hva?	23

5 Beskrivelse av Muséplassen 3	24	5.5 Sørfløy, utenfor fredet sone	80
5.1 Bygningens historie	26	Generelle konstruksjoner	90
Om arkitektene	39	5.6 Beskrivelse utomhus	100
5.2 Kronologisk endringshistorie	40	5.7 Katalog: Billedokumentasjon før ombygging	107
5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi	44	Katalog 0. etasje	108
5.4 Kulturminneverdi eksteriør	46	Katalog 1. etasje	114
Beskrivelse fasader hele bygningen	48	Katalog 2. etasje	122
Beskrivelse yttertak	56	Katalog 3. etasje	126
5.5 Kulturminneverdi interiør	58	Katalog 4. etasje	130
Beskrivelse rom Vestibyle (midtbygg)	60	6 Skjema: Vøl og vern	132
Beskrivelse historiske trapper (midtbygg / nordfløy)	66	7 Kart	133
Beskrivelse rom Utstillingsbygg (midtbygg / nordfløy)	72	8 Kilder	134
Beskrivelse rom Tårnsal (midtbygg)	76		

GODKJENNING

	DATO
Forvaltningsplan godkjent av UiB	05.04.2018
Revisjon	
<i>Forvaltningsplanen er forelagt Riksantikvaren</i>	

1 NATURHISTORISK MUSEUM – MUSÉPLASSEN 3

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Muséplassen 3	BYGGEÅR 1865 / 1898	GNR/BNR 164 / 519	UiB BYGNINGSNR. 100151	ASKELODDEN ID 175075-1	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3377 / 10250
ARKITEKT Johan Henrik Nebelong / Hans Jacob Sparre	VERNEKLASSE 1 2				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Muséplassen 3 kompleks, fredede bygninger

■ = Muséplassen 3 kompleks, fredet utomhus

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

 = bygning – denne side

 = utomhus – se side 10

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør i midt- og nordfløyen, 1.-5. etasje. Fredningen omfatter også løst inventar som opp-listet.

Fredningen av eksteriør og interiør inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasade-komposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk og detaljer som skilt og dekor m.v.

Fast inventar som skap, ovner, m.v. er fredet som del av interiøret. Fast inventar i reptilrom i 2. etasje fredes ikke.

Omfanget av interiørfredningen er markert på plantegninger (side 11-15).

Utomhus, se neste side, side 10.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre Naturhistorisk museum som en arkitektonisk og kulturhistorisk viktig bygning for Universitetet i Bergens vitenskapelige historie og som selve utgangspunktet for universitetets etablering og virksomhet. Bygningen er også viktig som del av byens utvikling.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Formålet med fredningen av interiører i midt- og nordfløyen er å sikre den innvendige hovedkonstruksjonen med eksponerte søyler. Formålet er videre å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige og eldre bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig fast inventar.

Formålet med fredningen av løst inventar er å sikre et utvalg av utstillingsmontrene tegnet til bygningen, at de blir ivaretatt og at de ikke fjernes fra bygningen.

Utomhus, se neste side, side 10.

Begrunnelse

Midtfløyen ble oppført i 1865 etter tegninger av arkitekt **Johan H. Nebelong**. I **1899 ble sidefløyene føyet til** etter tegninger av arkitekt **Hans J. Sparre**.

Begge arkitekter har hatt betydning for norsk arkitektur. Nebelong for Oscarshall i Oslo og Sparre for Høyesterett i Oslo. Bygningene er **en klassisk museumsbygning** fra slutten av 1800-tallet i historiserende stil. Den er strengt symmetrisk med markant midtparti og markerte fløyer.

Utvendig er mursteinsflatene slemmet og overmalt. Gedigen pussdekor som friser med løvehoder under vinduene, brede vertikale hjørnelisener, brede lister under takløpet. På midtfløyen er listen kronet av en konsollrekke i sterkt relieff.

Utomhus, se neste side, side 10.

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

 = bygning – se forrige side

 = utomhus – denne side

Omfang (utomhus)

Bygning, se forrige side, side 9.

Fredningen omfatter utomhusanleggenes arealer, terreng, strukturer som park, hage, gårdsrom og grøntområder, hovedelementer som veier, stier, dekker, belegg, vegetasjon og annen grønnstruktur samt konstruksjoner som gjerder, porter, murer, belysning, paviljonger, skulpturer, basseng, trapper med detaljer, materialbruk og overflater.

Fredningens avgrensning er markert med blå skravur på kart.

Det skal foreligge **egen forvaltningsplan** for Muséhagen.

Formål (utomhus)

Bygning, se forrige side, side 9.

Formålet med fredningen er å opprettholde det botaniske hageanlegget i tilknytning til Naturhistorisk museum.

Formålet skal ikke være til hinder for vitenskapelig aktivitet knyttet til plantematerialet.

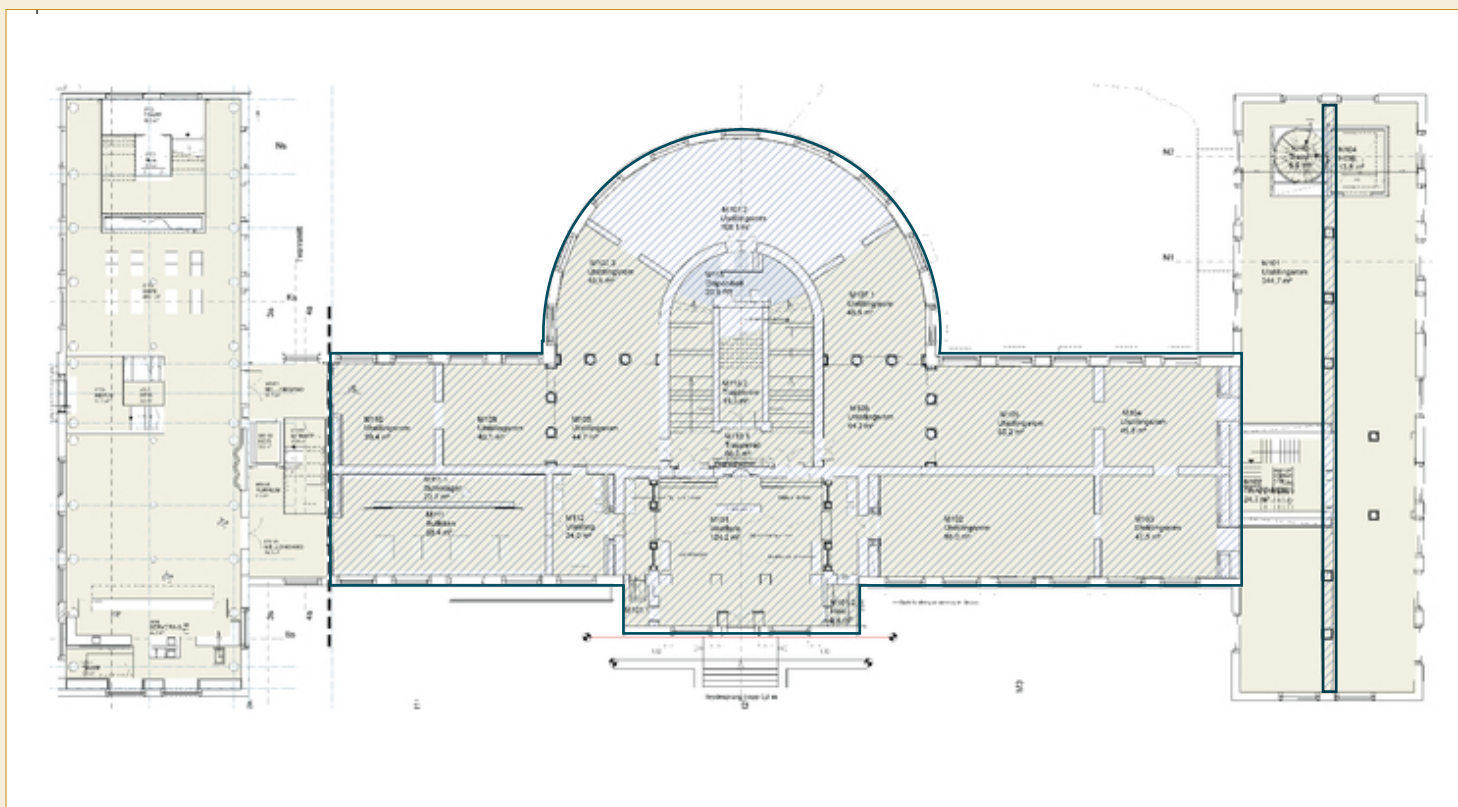
Begrunnelse (utomhus)

Bygning, se forrige side, side 9.

Hagen ble anlagt i årene 1897-1899 etter en plan av **konservator dr. Jørgen Brunchorst**, senere direktør for Bergens Museum. Hagen ble ansett som en utendørs fortsettelse av de botaniske utstillingene inne i museet. Første del av botanisk hage ble anlagt rundt museumsbygningen. Siden er hagen omarbeidet flere ganger og utvidet. Gamlehagen lengst i nord er bevart fra 1800-tallet.

Dagens hageanlegg er fra 1930-tallet og inneholder bl.a. steinbed på vestsiden av museumsbygningen, parterret på sørsiden og rododendronterrasser nedenfor veksthuset. Hagen ble brukt i vitenskapelige studier.

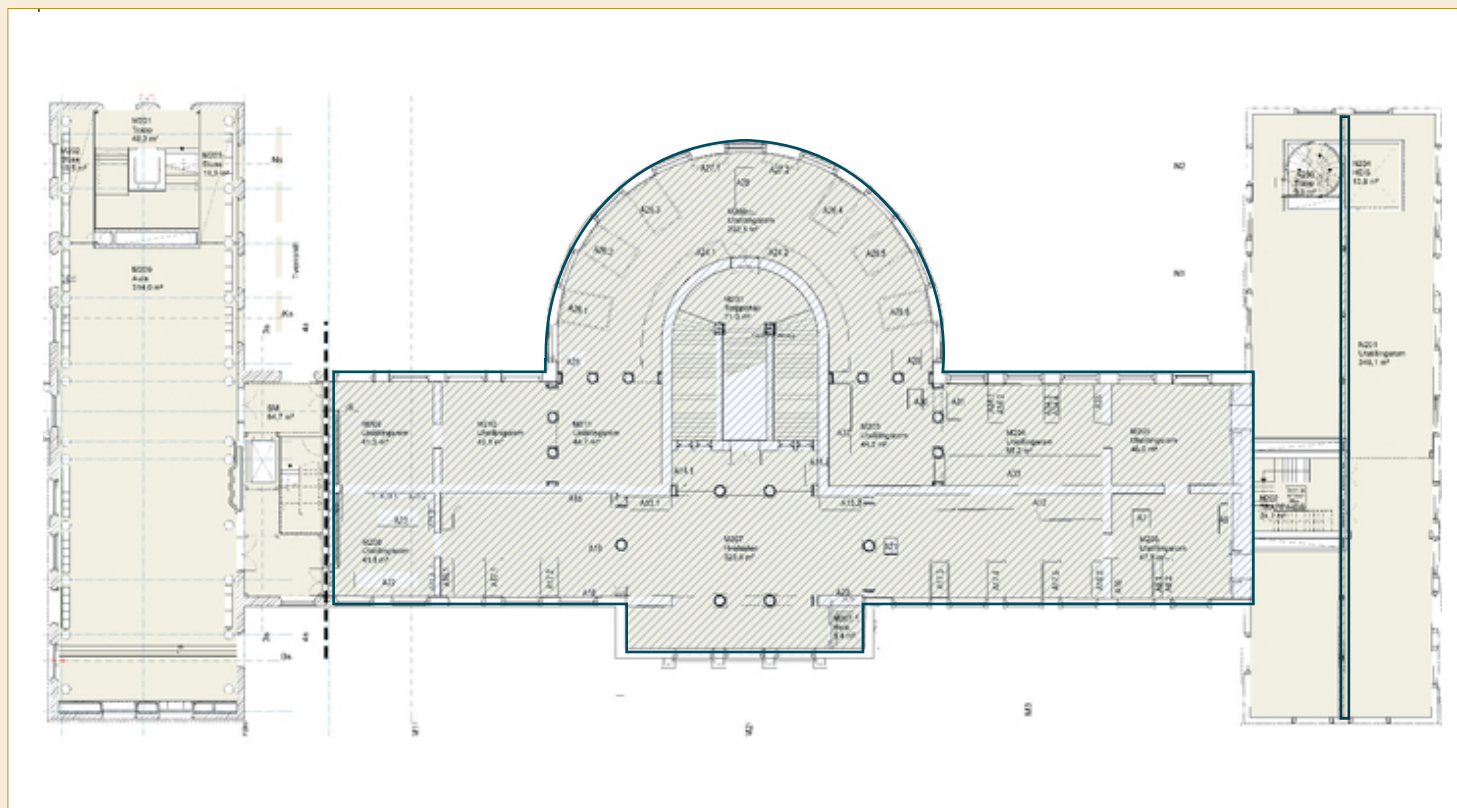
Det botaniske hageanlegget i tilknytning til Naturhistorisk museum **er av høy universitetshistorisk, botanisk, kulturhistorisk og arkitektonisk verdi.**

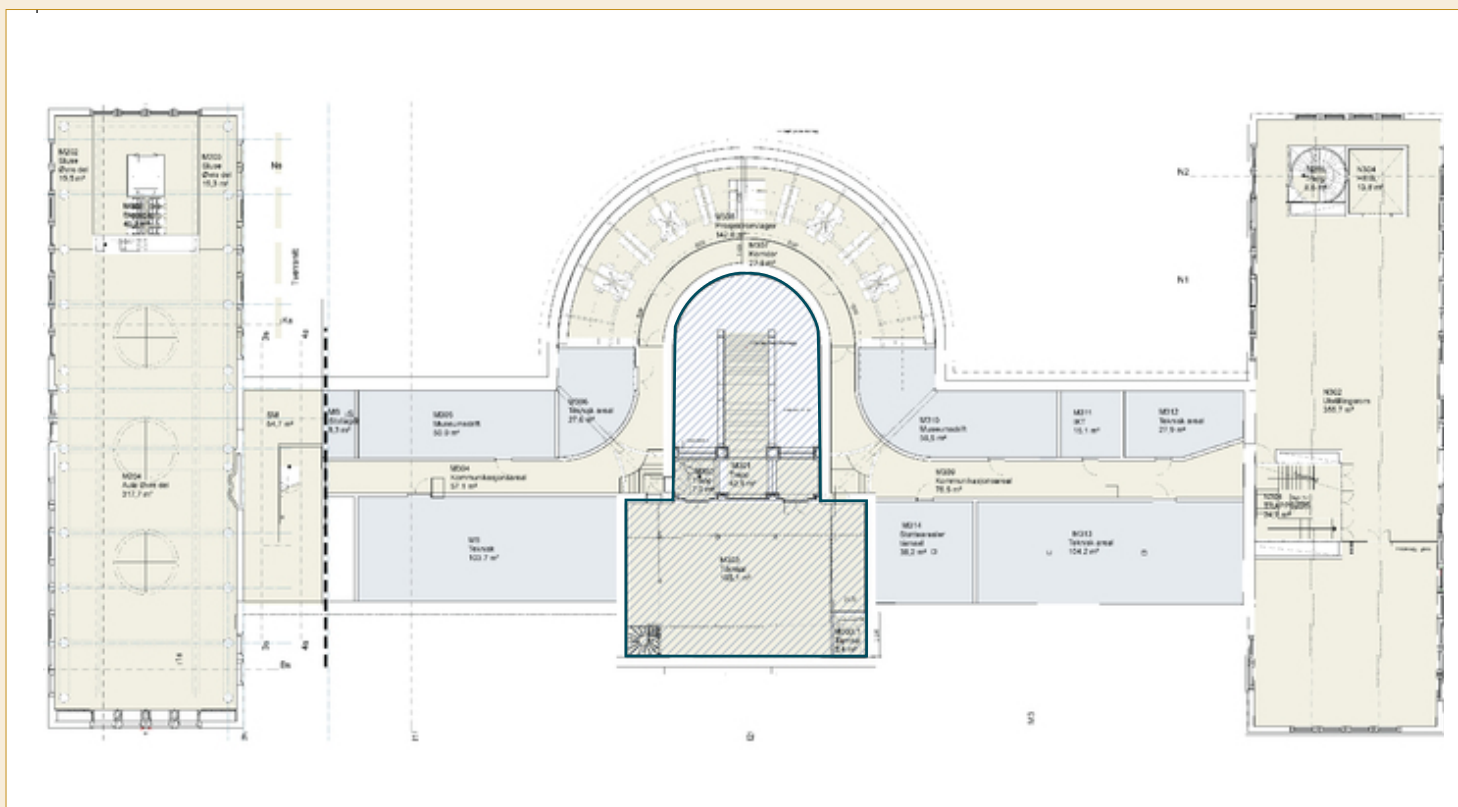
Plantegning 1. etasje. Omfang av interiørfredning er markert med blå skraver og blå ramme rundt. Opphavsrett: Statsbygg

Oversikt over fredet løst inventar i Naturhistorisk museum, midtfløy, 2. etasje, UiB. 18 utstillingsmontre:

- 1 stk. flyttbart skap med hyller og kroklist (1865-1895) tre og glass, 250 x 200 x 50 cm. Reptilrom
- 1 stk. flyttbart skap (1865-1895) tre og glass, 125 x 120 x 75 cm. Reptilrom
- 1 stk. flyttbart skap (1865-1895) tre og glass, 250 x 240 x 100 cm. Reptilrom
- 1 stk. flyttbart skap (1865-1895) tre og glass, 250 x 240 x 100 cm. Reptilrom
- 1 stk. flyttbart skap (1865) tre og glass, 145 x 95 x 80 cm. Hvalsal
- 2 stk. flyttbare skap (1865-1895) tre og glass, 300 x 260 x 95 cm. Hvalsal
- 2 stk. flyttbare skap med jernstøtter (1865-1895) tre og glass, 300 x 220 x 80 cm. Hvalsal
- 5 stk. flyttbare skap (1865-1895) tre og glass, 300 x 220 x (50 x 2) cm. Hvalsal
- 1 stk. flyttbart skap (1865-1895) tre og glass, 200 x 130 x 130 cm. Eksotiske pattedyr rom
- 1 stk. flyttbart skap (1865-1895) tre og glass, 290 x 220 x 60 cm. Eksotiske pattedyr
- 2 stk. flyttbare skap (1865-1895) tre og glass, dobbeltsidig, 290 x 220 x 100 cm. Eks. pattedyr

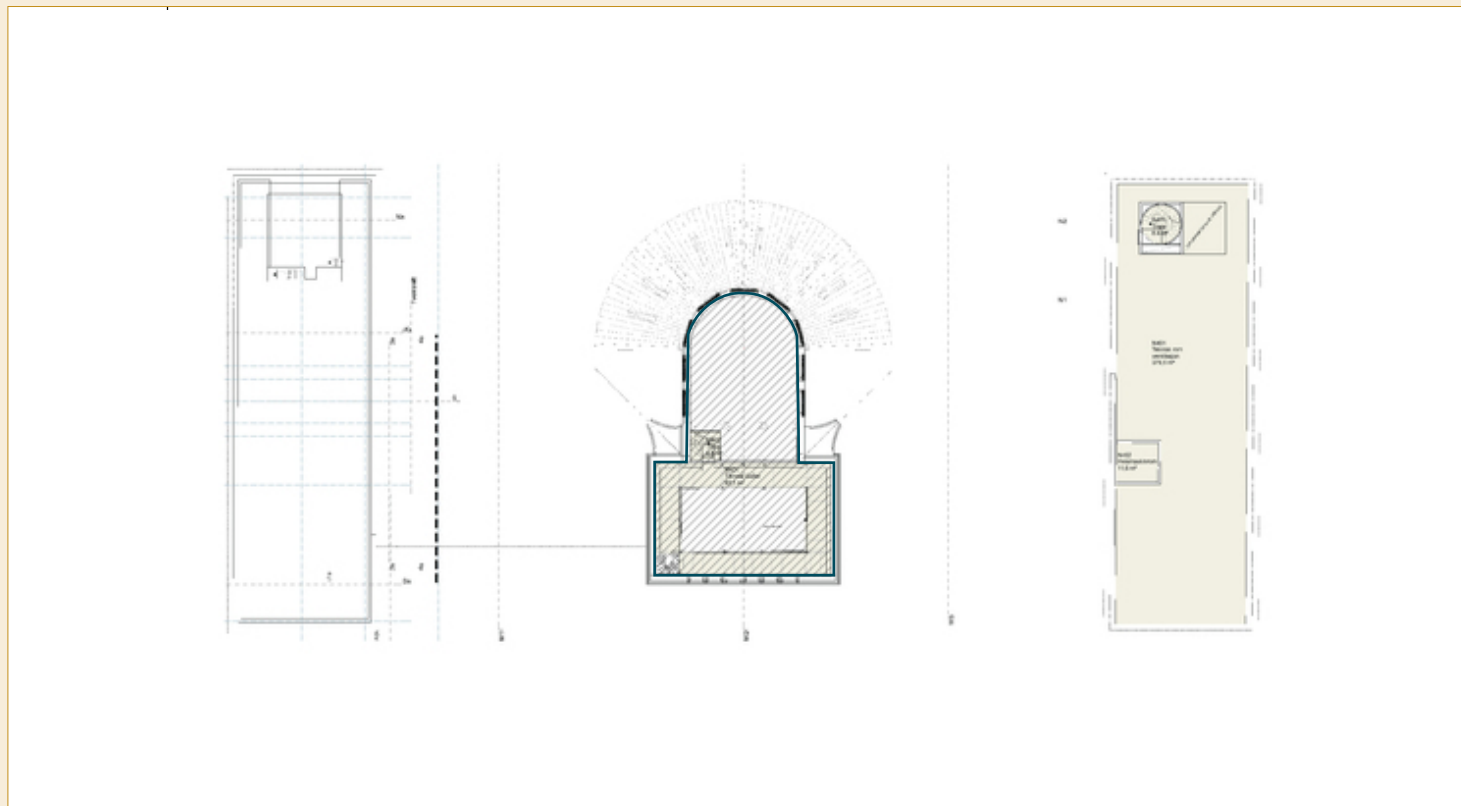

Plantegning 2. etasje. Omfang av interiørfredning er markert med blå skravur og blå ramme rundt. Opphavsrett: Statsbygg

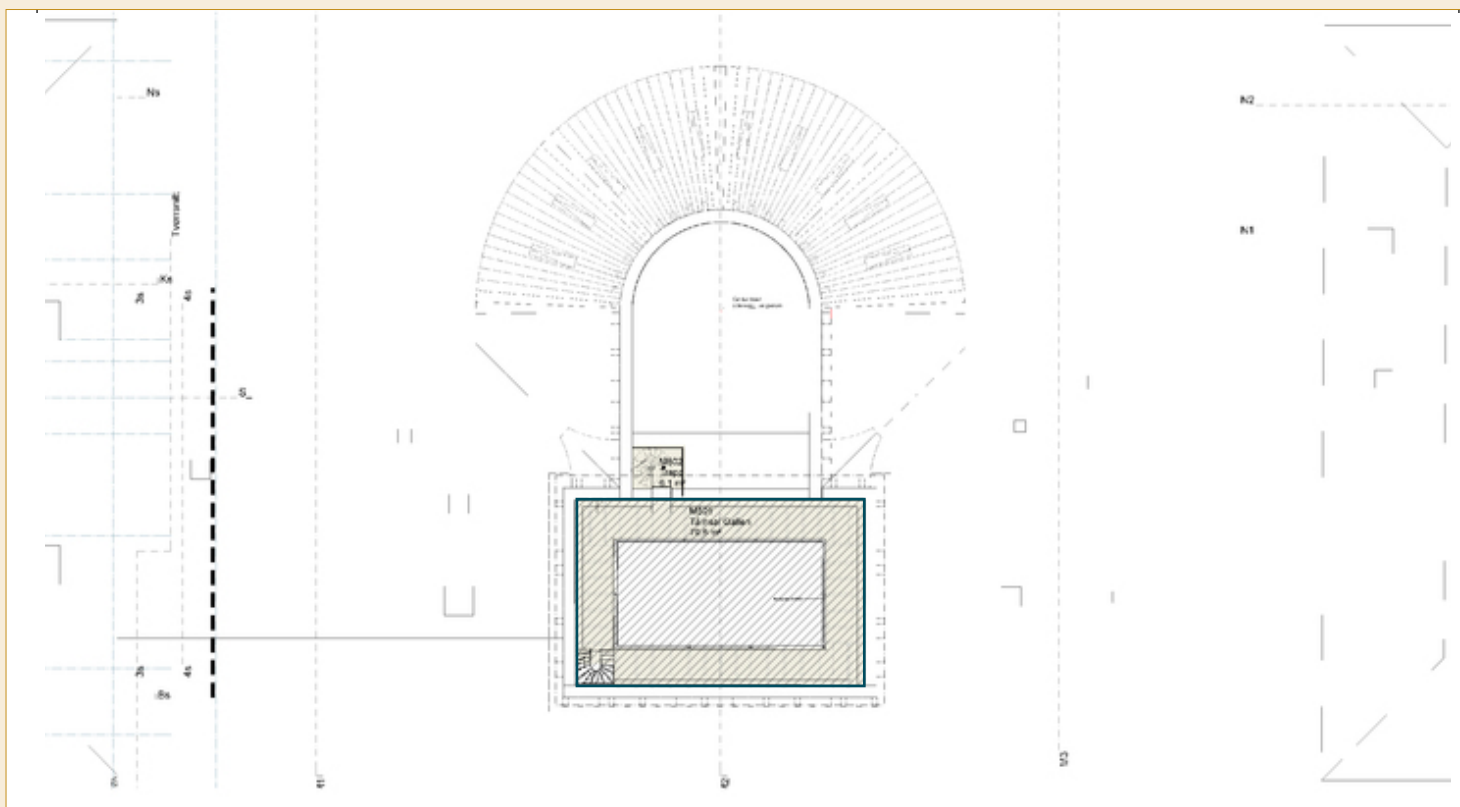

Plantegning 3. etasje. Omfang av interiofredning er markert med blå skraver og blå ramme rundt. Opphavsrett: Statsbygg

1 NATURHISTORISK MUSEUM – MUSÉPLASSEN 3

Plantegning 4. etasje. Omfang av interiørfredning er markert med blå skravur og blå ramme rundt. Opphavsrett: Statsbygg

Plantegning 5. etasje. Omfang av interiofredning er markert med blå skraver og blå ramme rundt. Opphavsrett: Statsbygg

2 BÆRENDE VERNEVERDIER

De bærende verneverdiene beskriver kvaliteter ved bygningen som skal ha spesielt fokus i den videre forvaltningen. Nye tiltak skal underordne seg de bærende verneverdiene.

NASJONALT KULTURMINNE

Norges eldste eksisterende museumsbygning ble plassert som fondmotiv øverst i en av byens to nye hovedgater. Dette gir Muséplassen 3 stor nasjonal og byhistorisk verdi. Bygningen har vært i kontinuerlig bruk som naturhistorisk museum siden 1867.

MONUMENTALT UNIVERSITETSBYGG

Denne bygningen er selve utgangspunktet for UiBs etablering og virksomhet på Nygårdshøyden og dermed en bygning med høy verdi når det gjelder vitenskaps-historie, arkitekturhistorie og kulturhistorie. Den klassiske museumsbygningen fra slutten av 1800-tallet i historiserende stil er strengt symmetrisk, har et markant midtparti og markerte fløyer. Denne strukturen skal opprettholdes. Med sin sentrale plassering på campus er Naturhistorisk museum i dag et ikon for Universitetet i Bergen.

ORIGINALE BYGNINGSDELER

Dette er et påkostet anlegg med høy kvalitet i materia-bruken og godt utført håndverk. Disse kvalitetene er spesielt synlige i murer- og steinarbeid, dører og vindu.

ORIGINAL ROMSTRUKTUR

Opplevelsen av å kunne vandre gjennom sammenhengende historiske rom i midtbygget har høy kulturminne-verdi.

ORIGINALE ROM

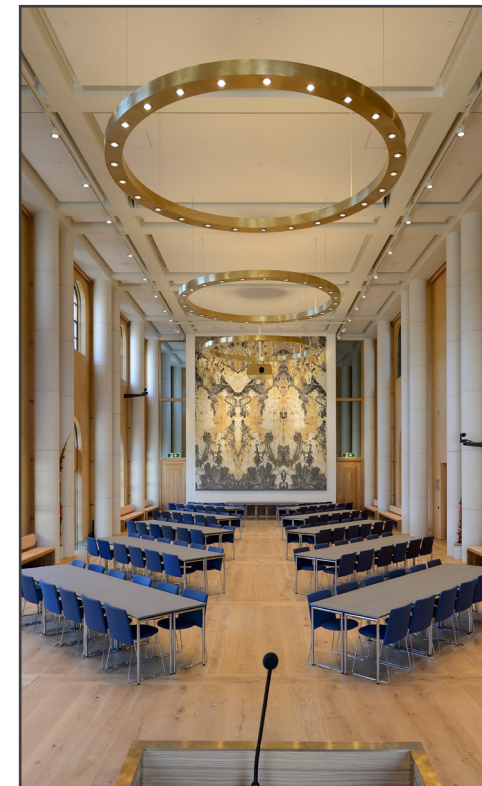
Vestibylen anno 1900, trapphallen, de historiske utstillingsrommene i 2. etasje med originale utstillingsmontre, og tårnsalen er spesielt viktige historiske rom. Stor antikvarisk verdi har også det historiske trapperommet mot nord med heis fra 1925.

MATERIALER OG FARGER

Opprinnelig uttrykk og detaljering skal opprettholdes når det gjelder overflater og materialbruk.

UNIVERSITETSAULAEN

Dette rommet er UiBs geografiske og symbolske sentrum, samt en arena der academia møter samfunnet.

3 GENERELT

3.1 Formålet med Forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av Landsverneplan for kunnskapsdepartementet og bestemmelser gitt i kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar» 1. september 2006.

Forvaltningen skal sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til de fredede bygningene blir ivaretatt både på kort og lang sikt.

Forvaltningsplanen er utarbeidet i samsvar med antikvariske prinsipper og inneholder detaljert registrering og dokumentasjon av hver enkelt bygning, samt beskrivelse av forhold som må ivaretas ved rehabilitering og endring.

Forvaltningsplanen beskriver prosedyrer og rutiner for vedlikehold av de enkelte husene, og beskriver ansvarsfordeling og arbeidsfordeling hos eier i alle spørsmål om vedlikehold og tiltak på eiendommen.

Forvaltningsplanen inneholder premisser for vurdering av utviklingsmuligheter og begrensninger for eiendommen og fredede enkeltbygg.

Forvaltningsplanen gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet.

3.2 Lovgrunnlag

Vernet av Naturhistorisk museum – Muséplassen 3 – er hjemlet i:

- Kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar». 1. september 2006
- Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, fredningsvedtak av 18. juni 2014
- Kulturminneloven § 22 a

3.3 Kulturminnemyndighet

- Planen har gyldighet som **forvaltningsplan** for eiendommen Muséplassen 3, som fredet bygning.
- **Riksantikvaren er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i Statens eie som er fredet etter kulturminneloven eller angitt i Landsverneplanen.
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i statens eie som har verneklasse 2, jfr. brev fra Kunnskapsdepartementet av 16.06.2016: *Statens kulturhistoriske eiendommer (SKE) – Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet – VERNEKLASSE 2, utvalg byggverk og utomhusområde til bekreftelse.*
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for graving i fredede utomhusanlegg som er i statens eie.

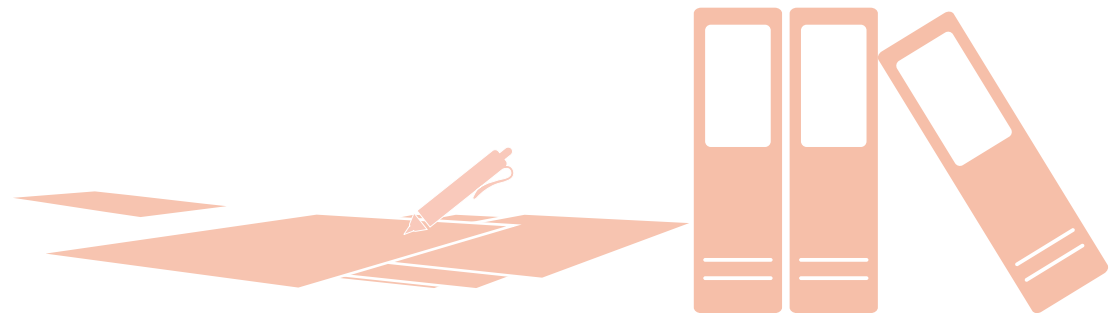
4 VERNEBESTEMMELSER

Den fredete bygningen skal vedlikeholdes og brukes slik at den ikke forfaller. Universitetet i Bergen har, som eier også forvalteransvar.

De særbestemmelser som det er redegjort for i dette dokumentet skal være førende i UiBs (Eiendomsavdelingens) ordinære styringsdokumenter og gjennom ordinære rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold.

Det må ikke igangsettes vedlikehold eller tiltak som kan motvirke formålet med vernet. Større endringer/utskiftinger av ikke-vernede elementer i den vernede bygningen defineres derfor som tiltak med tilhørende prosedyre kap 4.3.

Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset anleggenes og bygningenes egenart og arbeidet skal utføres av håndverkere med riktig kompetanse til oppgaven. Arbeider i et vernet bygg må gjøres på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene, men derimot tilfører huset ny kvalitet.

4.1 Hva er vedlikehold?

Med **vedlikehold** menes fornyelse av overflater med samme type materialbruk og farger som eksisterende. Endring eller større utskifting regnes ikke som vedlikehold.

Hovedprinsipp for vedlikehold

Det er bedre å vedlikeholde enn å reparere, og det er bedre å reparere enn å skifte ut.

Ved vedlikehold og eventuell utskifting skal det brukes materialer som tilsvarer opprinnelig materialbruk.

Eksempel på vedlikehold

- **Maling/oljing**
med samme type maling/olje og farge som eksisterende
- **Små reparasjoner av murverk**
med samme type betong, tegl og mørtel
- **Utskifting av enkelttegl**
med tegl av tilsvarende farge, størrelse og overflate
- **Små reparasjonen av taktekke**
med samme materialbruk som eksisterende

4 VERNEBESTEMMELSER

4.2 Hva er tiltak?

Alt arbeid utover vanlig vedlikehold defineres som tiltak. Tiltak skal dispensasjonsbehandles hos Riksantikvaren. Søknad om dispensasjon må inneholde beskrivelse av tiltakets omfang og konsekvenser for bygningen. Tillatelse må foreligge før tiltak kan iverksettes.

Hovedprinsipp innen bygningsvernet

- **Mest mulig** av bygningens ulike deler skal bevares.
- **Skjulte deler** av bygningen (konstruksjoner og bakenforliggende lag) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- **Hvis man må endre**, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske «arkivet» er bygningen selv.
- **Endringer skal**, om mulig, være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen vil fremstå slik den var før endring.

Eksempel på tiltak – NB: listen er ikke fullstendig

- **Inngrep i konstruksjon** eller overflate ved f.eks. tilpasning til UU, trekking av nye kabler m.m.
- Montering eller fjerning av **lettvegger**
- Utskifting eller endring av **vinduer og dører** med karmen og listverk
- Rive/skifte ut utvendige eller innvendige **byggningskonstruksjoner**
- Endring av **overflatebehandling** som f.eks. maling av umalte/oljede flater og detaljer, fjerning av eldre malingslag, endring av opprinnelig/eksisterende fargevalg
- Utskifting eller endring av utvendig **kledning, taktekking eller fargevalg**
- Utskifting av **himlingsplater/innvendig kledning**
- **Større endringer/utsiftninger** av **ikke-vernede elementer** i den vernede bygningen
- Montering av **teknisk utstyr, lås og beslag, renner og nedløp**

4.3 Hvem gjør hva?

Riksantikvaren er forvaltningsmyndighet for denne fredede bygningen. Før tiltak iverksettes, skal det foreligge tillatelse fra Riksantikvaren.

Eiendomsdirektøren forvalter på vegne av eier, Universitetet i Bergen, denne fredede bygningen. Fagansvar er delegert til **kulturminneansvarlig**.

Kulturminneansvarlig deltar i beslutninger og iverksettelse av strategi for den fredede bygningen sammen med eiendomsdirektør og lederne for Eiendomsavdelingens driftsavdeling og prosjektavdeling. Kulturminneansvarlig har ansvar for kommunikasjon med Riksantikvaren, faglig skjønn knyttet til vernet og søknader om dispensasjon fra fredningsvedtaket.

Driftsavdelingen utøver daglig og/eller periodisk tilsyn med bygningen og kvitterer på inspeksjonslister tilpasset denne fredede bygningen. Driftsavdelingen skal fortløpende og i tråd med FDVU og forvaltningsplanens angivelser, avdekke mangler som utløser vedlikeholdstiltak. Når driftsavdelingen avdekker mangler som utløser behov for tiltak/bygningsmessige endringer utover vanlig vedlikehold, skal kulturminneansvarlig varsles. Dokumentasjon av mangel og forslag til tiltak skal fremlegges i eget skjema «Vøl og vern», kapittel 6.

Prosjektavdelingen er ansvarlig for søknadspliktige tiltak og ansvarlig for igangsetting og gjennomføring av prosjekt i bygningen. Prosjektleder for tiltaket har ansvar for å utarbeide saksdokument som skal være underlag for søknaden til Riksantikvaren om ev dispensasjon fra fredningsvedtaket. Prosjektleder har ved prosjektavslutning ansvar for å oppdatere kap. 5.2 «Kronologisk endringshistorikk» i denne Forvaltningsplanen.

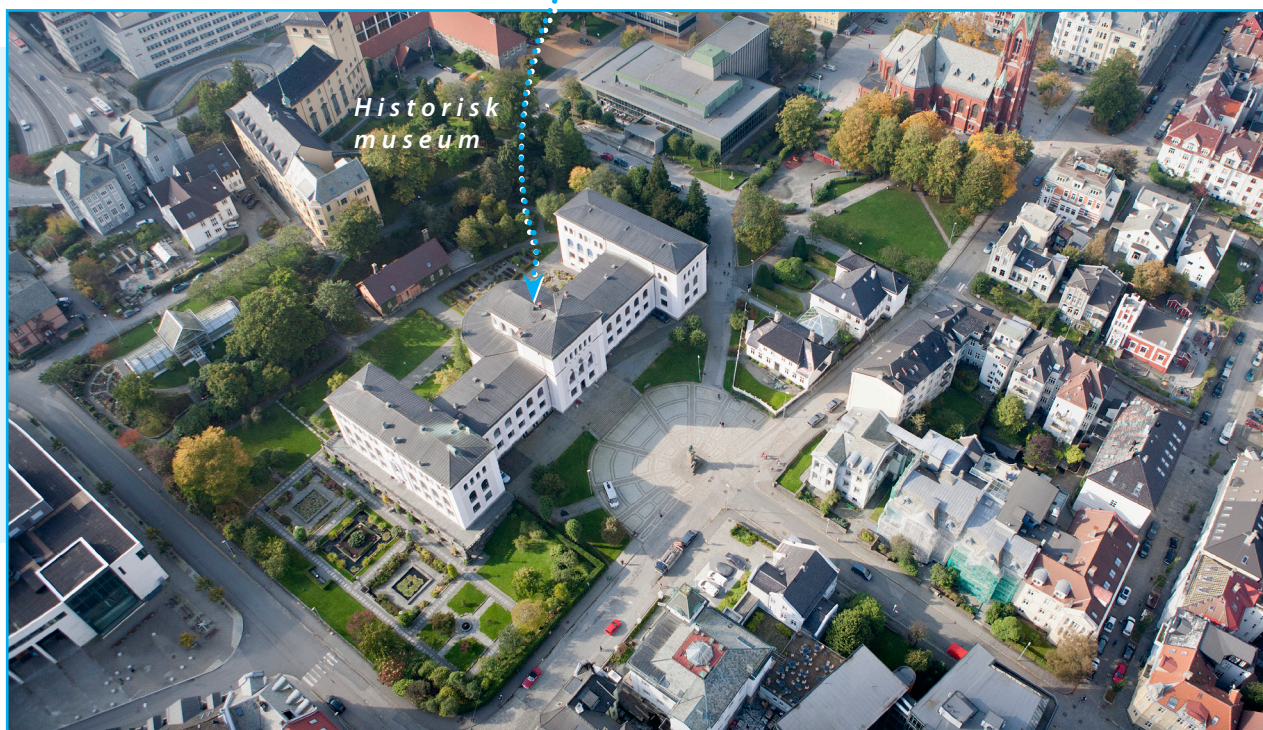

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

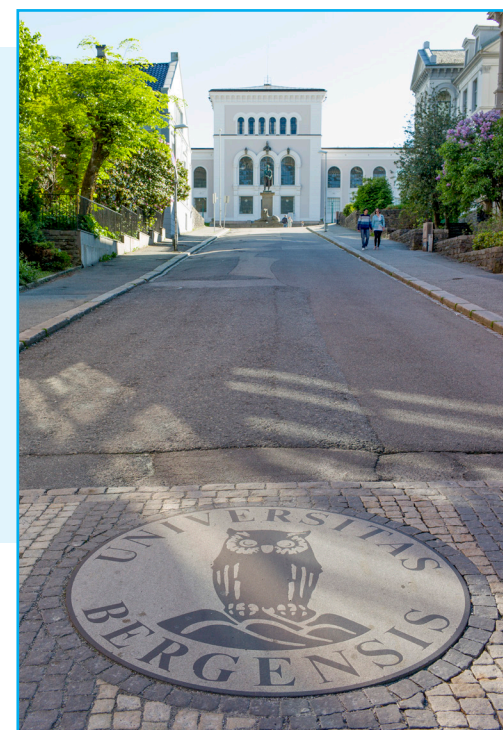

Muséplassen 3

Muséplassen 3. Foto: Alf Edgar Andresen, UiB

Bergens Museum etablerte seg øverst i Christies gate. Dette gateløpet er en viktig inngangsport til Universitetet i Bergen. Foto: EIA

Naturhistorisk museum ved Muséplassen er en hovedbygning i byuniversitetet. Universitetsaulaen, UiBs nye storstue, som ligger i bygningens renoverte sørfløy, inviterer både til store universitetsbegivenheter og til kontakt mellom universitetet og samfunnet.

Da Bergens Museum reiste nybygget sitt her på Rakkerhaugen i 1865, lå bygningen alene i landskapet. Senere vokste det fram en ny bydel rundt muséet. Denne bydelen er Universitetet i Bergen i dag en naturlig del av.

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

5.1 Bygningens historie

Nybygget til Bergens Museum lå som et slott øverst i Christies gate da det var nytt i 1865. Ved utvidelsen i 1898 fikk bygningen dagens utforming. Her, i muséet, ble tanken om et vestlandsk universitet utviklet. I dag er Universitetsmuseet en del av Universitetet i Bergen. De naturhistoriske samlingene og aulaen, UiBs storstue, holder til i bygningen som er universitetets ansikt utad og Norges eldste museumsbygning.

Dette nybygget på Rakkerhaugen var Bergens museums tredje tilholdssted. Ved grunnleggelsen i 1825 fikk muséet lokaler i den gamle realskolen, Seminarium Fredericianum på Asylplassen. I 1831 flyttet samlingene til «Det Klagenbergske Hus» ved Lille Lungegårdsvann, en trebygning som regnes for å være Norges første museumsbygning. Da det her ble det reist et tilbygg i mur i 1840 var det for første gang oppført en egen bygning for museumsbruk her i landet. Men muséets samlinger vokste raskt, og allerede ti år senere var behovet for enda mer plass presserende.

INNSAMLING, FORSKNING OG FORMIDLING

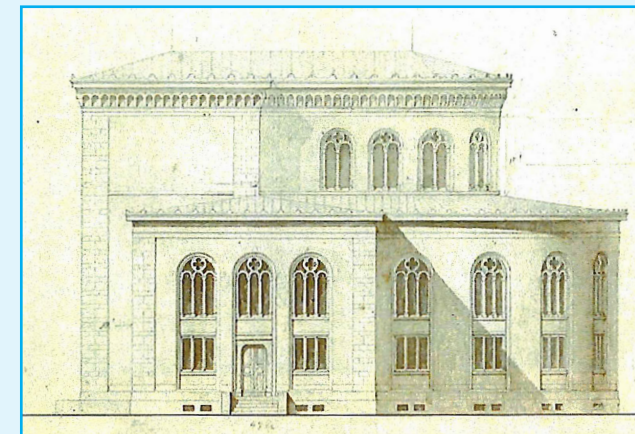
Det var Wilhelm Koren Christie (1778-1849) som etablerte Bergens museum sammen med blant andre biskop Jacob Neumann. Christie var med i riksforsamlingen på Eidsvoll, han satt på Stortinget og ble stiftsamtmann i Bergen, men fra 1825 var han først og fremst museumsmann. Et opphold på kurbad i byen Karlsbad førte han videre til en dannelsesreise i Europa med besøk i ulike typer museumsamlinger. Opplevelsene der inspirerte ham til å skape

noe lignende i Bergen. Bergens Museum begynte straks innsamling av gjenstander. Kunnskapen fra samlingene skulle komme både vitenskapsfolk og folk flest til gode. Christies hadde vitenskapelige ambisjoner med muséet, og etter hans død var det først overlege Daniel Cornelius Danielssen som var drivkraften bak den videre utviklingen av Bergens Museum, den som skulle lede til i etableringen av Universitetet i Bergen.

Et forslag om å utvide eksisterende museumsbygning ble forkastet. En tomt i enden av den nyregulerte Christies gate pekte seg ut. Her ville muséet få en markant plassering på den ennå nesten ubebygde høyden vest for byen. Nybygget til Bergens Museum ville trone i enden av den nye avenyen, slik det nybygde Slottet gjorde det i enden av Karls Johans gate i Kristiania. Kanskje var det noen som så en mulig parallell her.

Xylografi av Bergens Museums nybygg på Rakkerhaugen, etter J.H. Nebelongs opprinnelige tegninger. I teksten til illustrasjonen står det at Nebelong primært hadde ansvaret for Muséets fasade ... mens Chr. Christie (tollkassererens sønn) stod for innredningen.

Den opprinnelige planen: Nebelongs originale fasadetegninger viser hvordan bygningen opprinnelig var planlagt med vindusomramming av stein. På grunn av besparelser, og muligens i tråd med tidens mote, ble vinduene endret til stål.

Etablereren

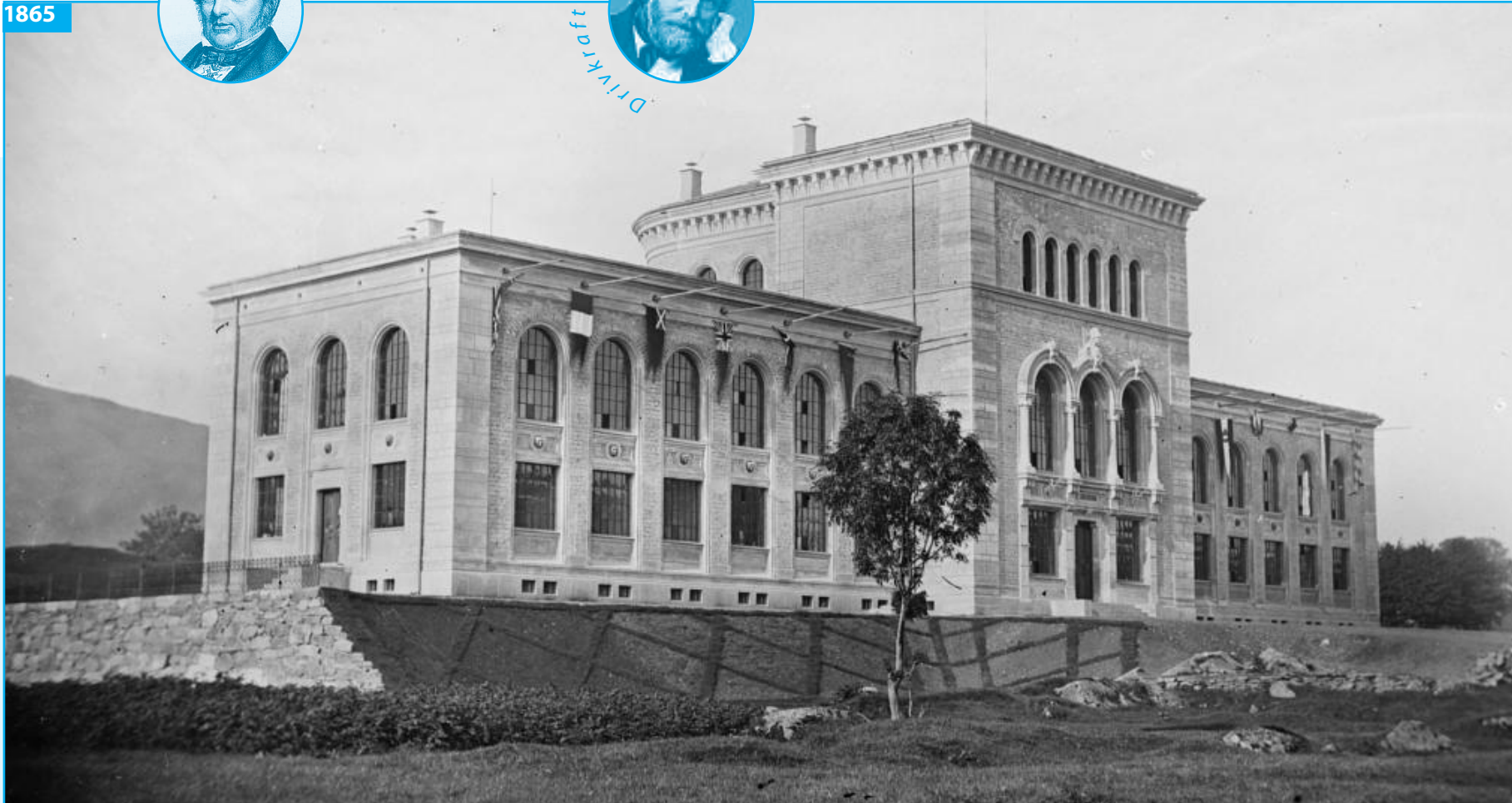
Wilhelm Koren Christie,
stiftsmann

Drivkraft videre utvikling

Daniel Cornelius Danielssen
overlege

1865

Det opprinnelige: Et av de tidligste fotografiene av den første museumsbygningen. Her ser vi at fasaden fremdeles fremstår med tydelig teglmønster på de slette partiene og med liten kontrast mellom dekorelementer og slette flater. Foto: Knud Knudsen 1865, Universitetsbiblioteket i Bergen

5.1 Bygningens historie

ARKITEKT NEBELONG FIKK OPPGAVEN

Arkitektene Eilert Christian Brodtkorp Christie og Frantz Wilhelm Schiertz ble i 1857 invitert til å tegne hvert sitt forslag til museumsbygning. Begge forslagene ble forkastet. Styret brukte rektor ved Kunstakademiet i København, Christian Hansen, som rådgiver og via ham kom arkitekt Johan Henrik Nebelong på banen. Nebelong hadde vært assistent for arkitekt Linstow som tegnet Slottet, og han var arkitekten bak det lille kongelige lystslottet Oscarshall på Bygdøy. Han presenterte sine tegninger av nybygget for et begeistret styre i januar 1859. I 1862 var detaljtegningene ferdige og bygget finansiert. Byggearbeidene begynte i januar 1863. 7. august 1865 åpnet Norges første internasjonale fiskeriutstilling i den nye museumsbygningen. Etter diverse etterarbeider kunne nybygget høytidelig åpnes 4. juli 1867.

Åpningen foregikk i tårnsalen, øverst i nybyggets markante midtparti. Her skulle muséets malerisamling plasseres. I tillegg til utstillingsrom for den naturhistoriske og den historisk-antikvariske avdelingen, hadde arkitekt Nebelong planlagt et bibliotek for en raskt voksende boksamling. For å tilpasse seg terrenget, som viste seg å være lavere i sør, ble arkitektens planforslag speilvendt. Underveis i byggeprosessen måtte Nebelong motvillig gå med på en vesentlig endring. Hans planlagte vinduer med middelaldersk omramming i stein, måtte vike for

rimeligere støpejernsvinduer. Dette ga bygningen et enklere uttrykk.

Taket over tårnsalen hadde overlys som bidrog til stadige lekkasjer. Salen var ikke egnet for malerisamlingen, denne flyttet ut i 1875 og ble erstattet av zoologiske samlinger. I denne forbindelse ble det bygget galleri rundt deler av salen, og galleriet ble forsynt med glasskap for utstillingene. I 1887 ble galleriet utvidet med en etasje.

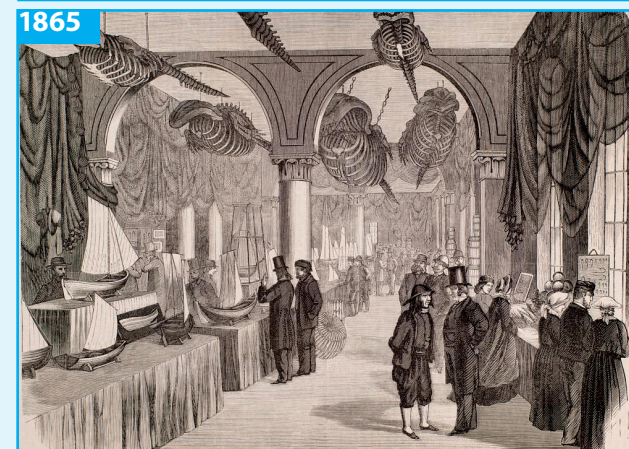
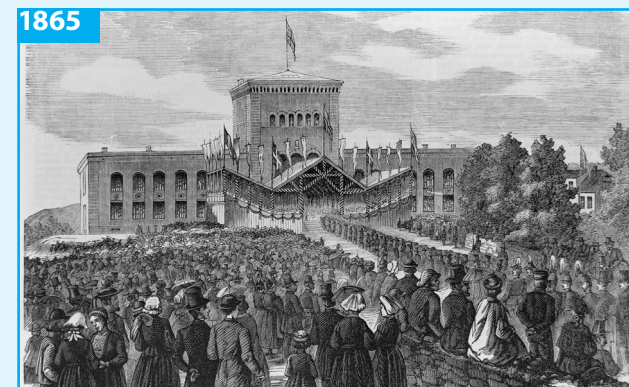
NY AKUTT PLASSMANGEL

Muséets samling økte stadig i omfang og nybygget ble raskt fylt opp. Plassmangelen var på ny akutt. I 1892 kjøpte styret mer grunn, arbeidet med å forberede en utvidelse av museumsbygningen tok til. Det stod mellom å reise et eget nybygg for den historisk-antikvariske avdelingen, eller å bygge en fløy på tvers i hver ende av eksisterende bygning. Arkitekt Hans Jacob Sparre, byens bygningsinspektør, fikk i oppdrag å planlegge en utvidelse med sidefløyer.

Jørgen Brunchorst overtok som museumsdirektør. Han ledet utvidelsen i samarbeid med tilsynshavende arkitekt Jens Zetlitz Kielland. Det var byggestart i august 1896, i mai 1898 var jobben gjort, fløyene stod ferdige. De ligger vinkelrett på den gamle bygningen og inneholder begge tre fulle etasjer. Eksteriøret på nybyggene er tilpasset den eksisterende bygningskroppen når det gjelder materialbruk, etasjehøyder og vinduenes form og størrelse. Langs

Johan Henrik Nebelong
arkitekt

Åpning av fiskeriutstilling. Illustrasjoner:
Illustreret Nyhedsblad 1865

Direktør, ledet utvidelsen

Jørgen Brunchorst
museumsdirektør

Planla fløyene

Hans Jacob Sparre
arkitekt

Førstekonservator ved zoologisk samling, Fridtjof Nansen

Overlege Gerhard H. Armauer Hansen

Preses i muséets styre, overlege Daniel C. Daniëlssen

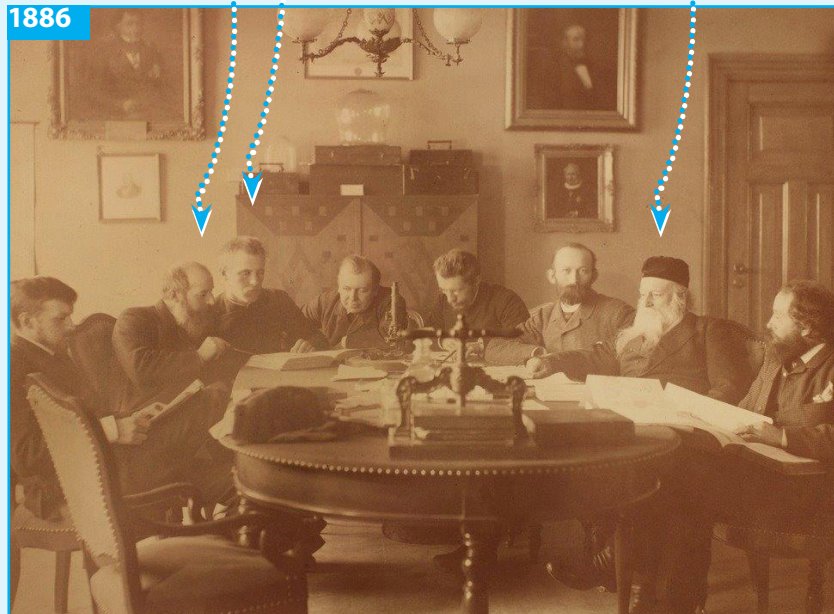

ca. 1880

Nybygget fotografert ca. 1880. Fotograf: Marcus Selmer, Universitetsbiblioteket i Bergen

1886

Muséets styre og vitenskapsmenn i direksjonsværelset i 1886. Dette møblementet er i dag på rektors kontor. Foto: Johan von der Fehr, Universitetsbiblioteket i Bergen

5.1 Bygningens historie

hele sørsiden av søndre fløy, ut mot hagen, ble den 45 meter lange og tre meter brede Runehallen etablert, et åpent galleri med hvelv bygget av hugget gneis. Langs galleriets tak, med inngang til muséet, løper en balustrade hugget i kleberstein. Galleriet ble brukt som utstillingsplass for runesteiner, gravsteiner fra middelalderen, steinkister, døpefonter og lignende som var levert til muséet.

Den nordre fløyen ble bygget som en direkte fortsettelse av de eldre utstillingsrommene. Her ble nybygget konstruert som den opprinnelige bygningen med mur og treverk, den søndre fløyen derimot, ble bygget med ildfaste indre konstruksjoner i jern og murverk. Denne avdelingen ble, med planlagt oppvarming, ansett for å være mer brannfarlig. Av hensyn til de verdifulle samlingene ellers i huset ble sørfløyen adskilt fra det øvrige med jerndører. Med den nye nordfløyen fikk muséet 1470 flere kvadratmeter utstillingsplass. Første etasje var forbeholdt den historisk-antikvariske avdelingen, andre og tredje den naturhistoriske.

I sørfløyen ble det innredet en liten foredragssal i første etasje sammen med flere arbeidsrom. Andre etasje fikk en større foredragssal, lesesal og flere arbeidsrom. En vindeltrapp i jern skapte forbindelse mellom andre etasje og biblioteket i tredje. Bibliotekarens rom der oppe hadde overlys. Fra biblioteket førte en bokheis ned til første og andre etasje.

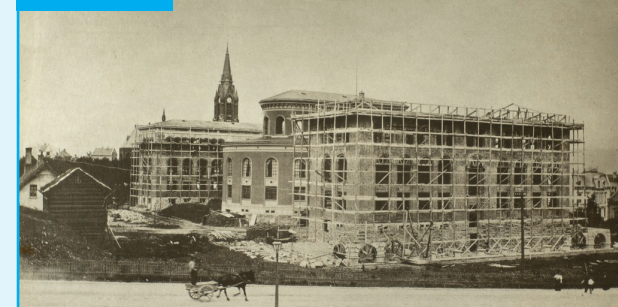
Arkitekt Jens Zetlitz Kielland innredet sørfløyen der den store foredragssalen med sitteplass til 220 mennesker var et spesielt fornemt rom. Seks jernsøyler bar salens tak. Disse søylene og den panelte brystningen på veggene var hvitlakkerte med forgylte dekorasjoner. I salens østre ende var det bygget et fast podium, en meter høyt i hele salens bredde. På podiet stod et foredragsbord som kunne skyves vekk på ruller og skinner ved behov. På veggen bak bordet var en tavle for fremvisning av lysbilder.

Muséets eldste del ble pusset opp i 1899. Samme år hadde muséet, under Brunchorsts ledelse, fullført opparbeidelsen av en botanisk hage. Hagen skulle fungere som en fortsettelse av utstillingene innendørs. Bergen kommune bidrog ikke med regelmessige tilskudd til muséet, men kommunen hadde påtatt seg det årlige vedlikeholdet. «... kommunen har forpligtigelse til at vedligeholde bygningerne og i regelen stiller sig villig ligeoverfor andragender om overtagelse af arbeider til forandring av indredninger etc.», heter det i årsberetningen for 1898. Denne forteller at en kommunal bevilgning gjorde det mulig å bygge om muséets hovedtrapp i 1899.

ET UNIVERSITET TIL BERGEN

Ingen vet når tanken om å etablere et universitet for Vestlandet i Bergen ble tenkt første gang, men Bergens Museum hadde i løpet av 1800-tallet bidratt sterkt til

1896-1898

Fløyene bygges fra 1896 til 1898. Foto: UBB

ca. 1935

Flyfoto fra ca. 1935. Hagen er lagt om.
Foto: Widerøe's Flyveselskap, UBB

ca. 1900

Bergens Museums anlegg med fløyer og etablert hage ca. 1900. Foto: Mittet & co, Universitetsbiblioteket i Bergen (UBB)

5.1 Bygningens historie

å skape grobunn for denne ideen. I 1880 og 1890-årene tok flere til orde for opprettelse av en høyskole. I 1892 sa nye vedtekter at muséet skulle arbeide for dette. I 1898 ble det første konkrete skrittet tatt ved opprettelse av to faste stipendiatstillinger. De første vitenskapelige forelesningene fant sted i år 1900. I 1914 fikk Bergens Museum tildelt fire professorater. Samme år ble behovet for areal til videre utvidelser annonsert.

Gjenstander og malerier strømmet inn og fylte opp museumsbygningen. I første omgang ba Muséet kommunen om tomt til nybygg for de historisk-antikvariske samlingene, men nå lå det i kortene at ambisjonene var større. Bergens museum fikk kommunen til å reservere hele eiendommen Fastings Minde, Muséets nærmeste nabolag, til fremtidige utvidelser. Kommunen arrangerte reguleringskonkurransen for et fremtidig universitet i området. Med arkitekt Egill Reimers vinnerutkast var nybygget til de historiske samlingene plassert.

Den gamle museumsbygningen ble pusset opp og overlatt til de naturhistoriske samlingene da det nye muséet var ferdig i 1927. Nå fikk den gamle bygningen sentralvarmeanlegg, biblioteket fikk større plass og en ny, elektrisk bokheis. Boksamlingen begynte å bli ruvende, for ikke å si tyngende. På et tidspunkt måtte det settes opp forsterkende søyler i lesesalen i andre etasje på grunn av den økende tyngden ovenfra. Ytterligere areal på

Muséplassen ble frigjort da Geofysisk institutt på Florida stod ferdig i 1928.

Allerede i 1934 blir behovet for ny bibliotekbygning reist for alvor. Ikke før i 1961 stod det nye universitetsbiblioteket ferdig. Da var det tid for ombygginger i sørfløyen som ble omgjort til kontor og laboratorium for muséets personale og stengt for publikum.

Den originale foredragssalen ble delt inn til flere små rom. Overflater og konstruksjoner ble bygget inn og dels hugget bort, for tilpasning til ny planløsning. Støpejernsøylene ble støpt inn av hensyn til brannsikkerheten. I denne fasen ble det meste av interiørdetaljer fra 1800-tallet fjernet, og fløyen fikk et moderne preg.

Visjonen om å skaffe universitetet en aula og Bergen en ny storstue førte til betydelig mer omfattende endringer av sørfløyen. Aulaen som åpnet i 2014, med dobbel takhøyde, fyller begge de to øverste etasjene i sørfløyen. I etasjen under ligger Café Christie og i kjelleren er det ny garderobe og toalettanlegg. Hele sørfløyen er totalrehabilitert. Andre trinn i rehabiliteringen av museumsbygningen skal være ferdig i 2018. Den omfatter innvendig rehabilitering og ombygging av midt- og nordfløyen for De naturhistoriske samlingene. Statsbygg er byggherre for begge byggetrinnene. Rehabilitering av sørfløy ble planlagt av b+b arkitekter med arkitektkontoret schjelderup & gram som restaureringsarkitekter.

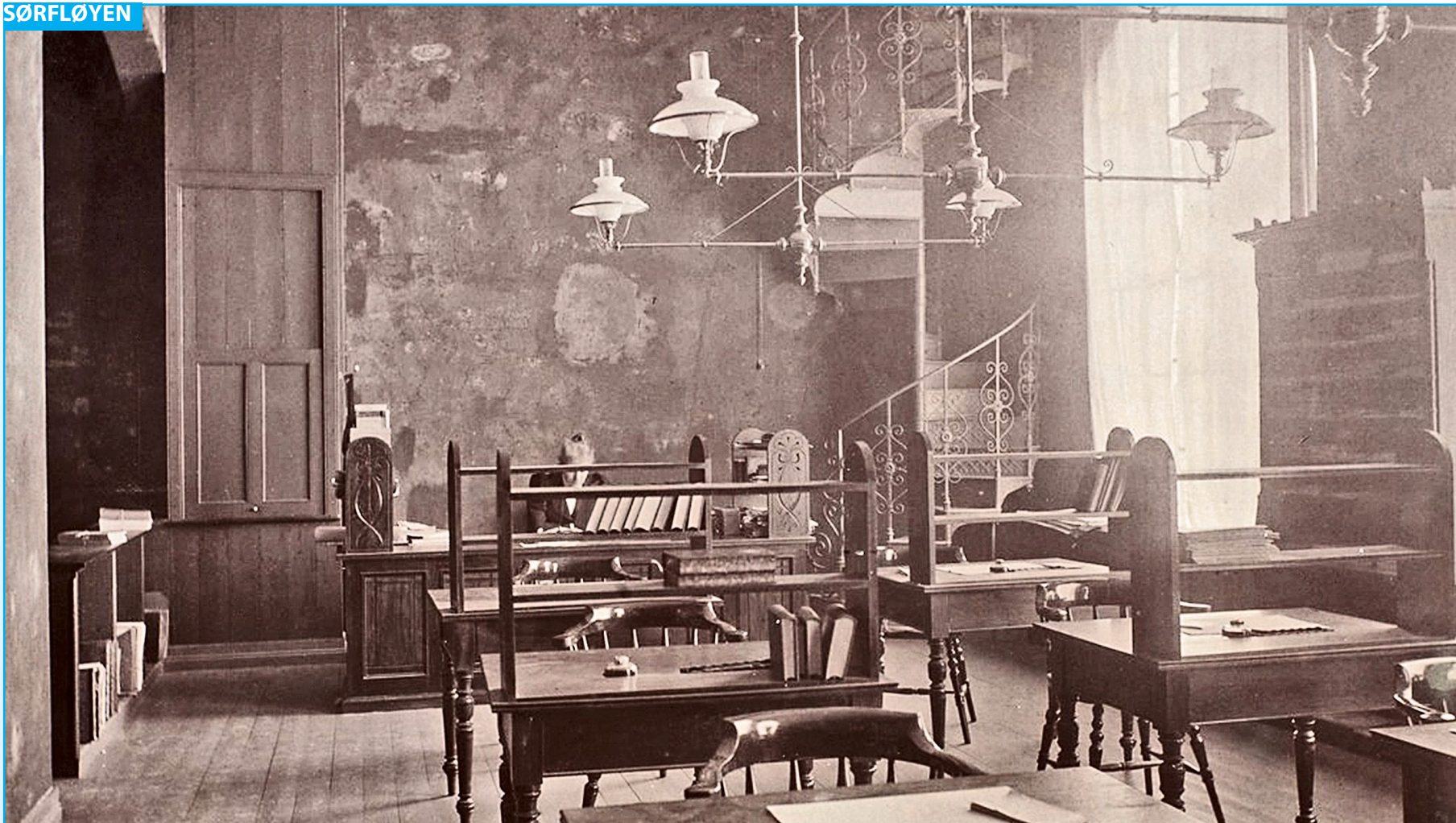

SØRFLØYEN
Den fornemme foredragssalen i sørfløyen hadde sitteplass til 200. Foto: Knud Knudsen, Universitetsbiblioteket i Bergen (UBB)

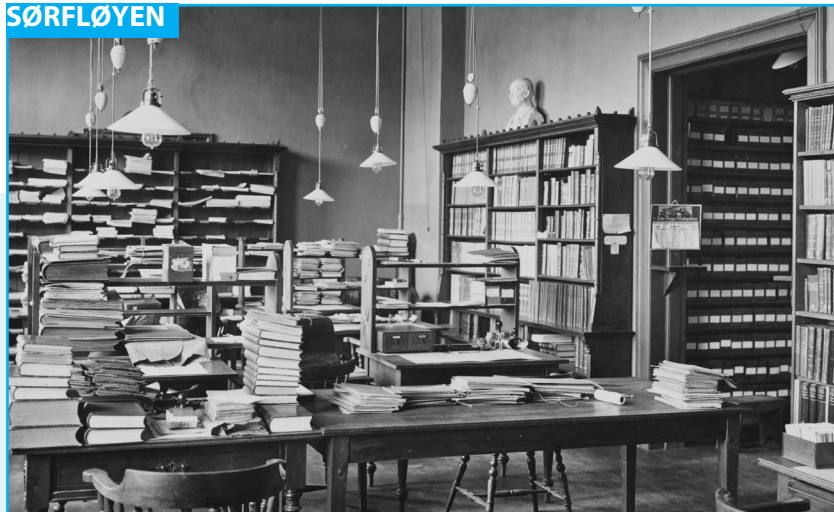
NORDFLØYEN
Bilde fra den mineralogisk-geologiske samlingen i andre etasje i nordfløyen i 1908 med opprinnelig trapp før heis installeres. Foto: UBB

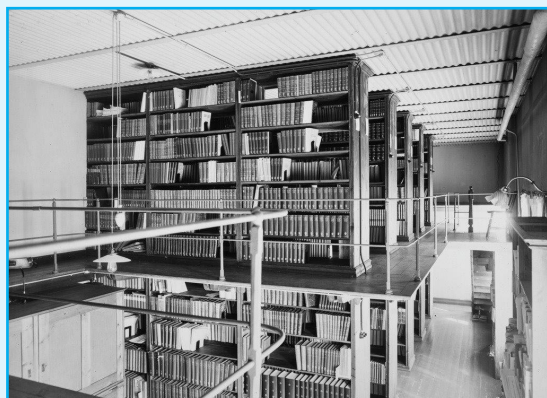

*Bibliotekets lesesal i sørfløyens andre etasje. Bildet er tatt før lesesalen fikk elektrisk lys i 1910. Vindeltrappen i hjørnet fører opp til boksamlingen i tredje etasje.
Fotograf ukjent. Universitetsbiblioteket i Bergen*

SØRFLØYEN

Universitetsbiblioteket har eksistert siden Bergens museum ble opprettet i 1825. Fra 1851 var det åpent for utlån til «alle og enhver» hver fredag fra klokken 12 til 13. I nybygget på Nygårdshøyden lå biblioteket i første etasje mot sør og hadde fra 1868 åpent en time tre dager i uken om sommeren. Etter utvidelsen fikk biblioteket flere rom og større aktivitet. Her ser vi utlånsrommet i andre etasje i **sørfløyen ca. 1925**. Fotograf ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

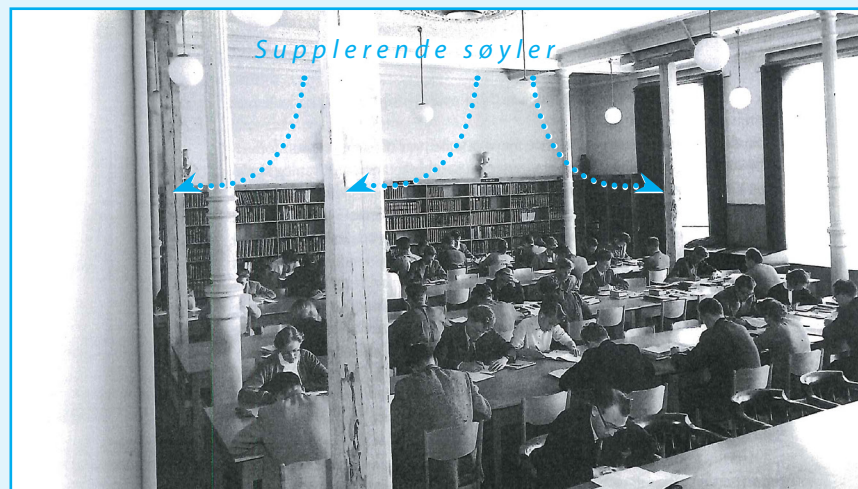
Biblioteket brukte etter hvert hele tredje etasje i muséets sørfløy.

Boksamlingen til Bergens Museum vokste hurtig. Det ble bygget bokhyller i to høyder. Fra 1914 til 1924 ble antall bind doblet fra 61 000 til 122 300.

Plassmangelen hadde lenge vært prekær da biblioteket i 1961 omsider kunne flytte til eget nybygg med sine totalt 300 000 bøker. Foto hentet fra *Amor Librorum nos unit*. Universitetsbiblioteket i Bergen 1825-1996

Utlånsrommet 1952. Foto: Foto hentet fra *Amor Librorum nos unit*. Universitetsbiblioteket i Bergen 1825-1996

Bibliotekets lesesal har fått forsterkende søyler av hensyn til den økende tyngden av boksamlingen i etasjen over.

Bilde av bibliotekets lesesal ca. 1950. De originale stolene er fremdeles i bruk, men studentene har fått nye arbeidsbord. Fotograf: ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

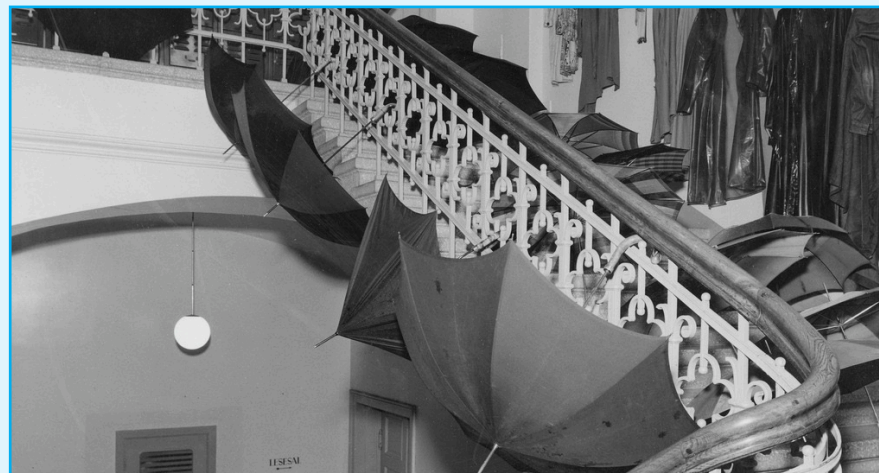
Byen stiller opp ved museets 100-årsjubileum 25. april 1925. Foto: Atelier KK, UBB

Alle vil være der når Kong Haakon ankommer Muséplassen. Foto: Atelier KK, Universitetsbiblioteket i Bergen

Kong Haakon får omvisning i det ennå uferdige nybygget for de antikvariske samlingene mens han er i Bergen for å feire Bergens Museums jubileum. Museumsdirektør Carl Fredrik Kolderup er hans vert. Foto: Atelier KK, Universitetsbiblioteket i Bergen

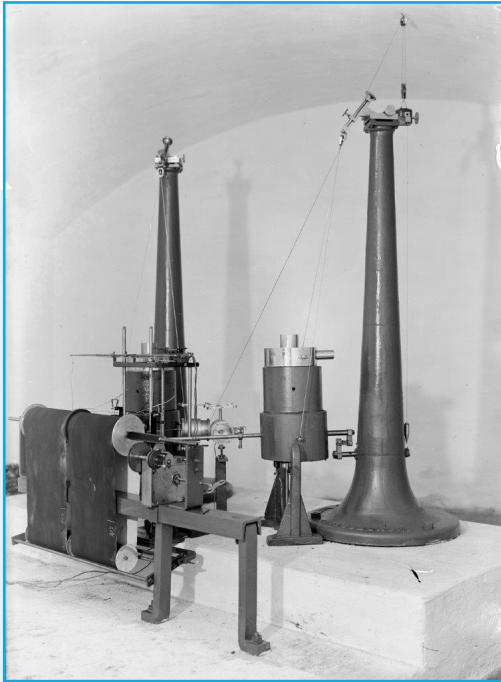

Studentene hadde garderobe i trappen opp til tårnsalen. Rekkverket fungerte som paraplystativ. Foto: Jan H. Reimers, Universitetsbiblioteket i Bergen

Original stol

Ventetiden er over, studentene tar med seg hver sin stol og går over gaten til ny lesesal i Universitetsbibliotekets nybygg. Noen av de originale stolene er med på flyttelasset. Året er 1961. Foto: Bergens Tidende, Universitetsbiblioteket i Bergen

I 1905 ble det plassert en seismograf i kjelleren i museets jord-skjelvstasjon. Søknad om tilskudd til denne landets første seismograf ble først avslått, men etter et uvanlig stort jordskjelv i Oslofjorden i 1904 ble det rikspolitisk vilje til jordskjelvforskning.

Seismografen var i drift til i 1959. Året etter ble Jordskjelvstasjonen et selvstendig institutt ved UiB med adresse Villaveien 9.

Foto: John Bernhard Rekstad, UBB, trolig fra 1932

Runehallen. Fotograf ukjent. Universitetsbiblioteket i Bergen

Johan Henrik Nebelong

1817-1871

Danske Nebelong kom fra København til Oslo i 1840 for å assistere arkitekt H.F.D. Linstow under innredningen av Det kongelige slott i Kristiania (1840-1848). Etter dette fikk han i oppdrag å tegne Oscarshall på Bygdøy (1847-1852). Han tegnet blant annet også den middelalderinspirerte Kommandantboligen på Akershus festning (1844), Malthegården i Akersgata 65/Teatergata 1, som var Oslos første eksklusive leiegård og flere villaer. Hans første oppdrag i Bergen var Lungegårdshospitalet for spedalske (1845-1849), som brente i 1853. Han laget typetegninger for ulike typer kirker og ledet restaureringen av Heddal stavkirke (1849-1851).

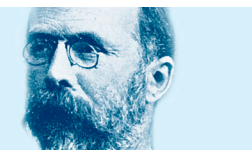
Nebelong blir omtalt som «dyktig til å anvende de former som var i alminnelig bruk i samtidens Europa, men med begrenset selvstendig skaperkraft» (Norsk kunstnerleksikon). Arkitektens nybygg for Bergens Museum framstår med god komposisjon, men det har vært utfordrende å tolke arkitektens intensjoner med hovedtrapperommet. Møblene han tegnet for Oscarshall blir samme sted fremhevet som hans kanskje betydeligste prestasjon.

Sammen med bl.a. I. C. Dahl var han med på å stifte Foreningen til Norske Fortidsminnesmerkers Bevaring i 1844. I Kristiania var Nebelong lærer ved Kunst- og Håndverksskolen til han i 1853 ble lei av «at opholde sig iblandt Graastene». I København underviste han ved kunstakademiet og var i noen år byens bygningsinspektør.

Kilder: Norsk kunstnerleksikon, Wikipedia

Hans Jacob Sparre

1861-1937

H. J. Sparre var elev ved Bergen tekniske Skole (1877-1881) og siden ved Hannovers tekniske høyskole (1881-1883). Sine første år som arkitekt praktiserte han i Tyskland inntil han i 1893 ble ansatt som bygningsinspektør i Bergen.

Etter å ha fullført tilbygget til Bergens Museum flyttet han til Kristiania som privatpraktiserende arkitekt. Han fikk der oppført Justisbygningen (1903) i Grubbegata 1 (i dag Høyesteretts Hus). Han vant konkurransen om nybygg for Bergens Sparebank (1906) på Korskirkeallmenningen. Både Justisbygningen og banken ble reist i hugget stein, begge bygningene er preget av høy kvalitet i planløsning, formgivning og materialbruk. Sparre som var bygningssjef i Oslo fra 1912-1928, tegnet også flere kirker: St. Johannes kirke i Stavanger (1900-1909), Sæle kapell i Balestrand (1903) og Nye Gaupne kirke i Luster (1907).

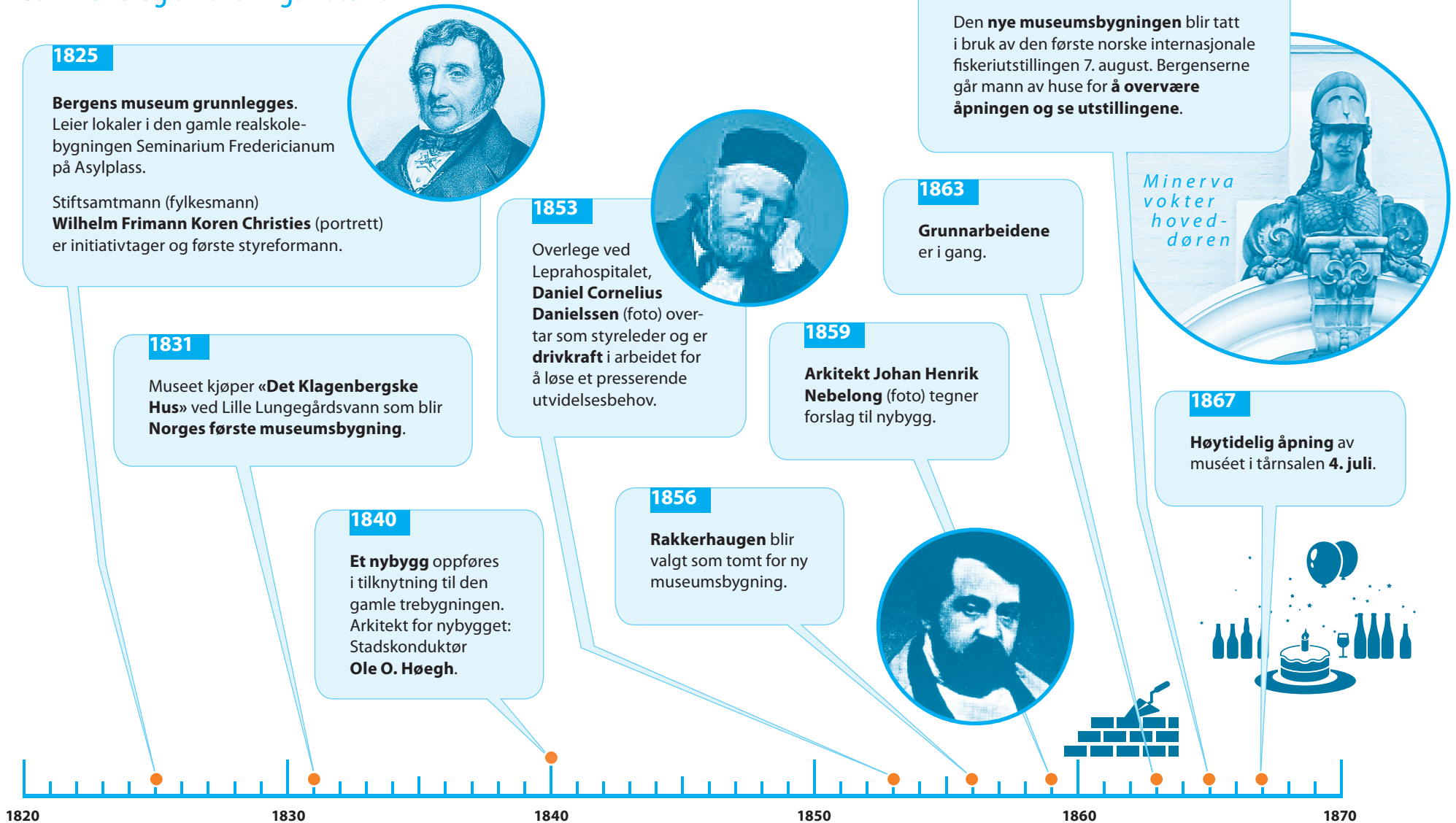
Kilder: Norsk Kunstnerleksikon, Arc! og Store norske leksikon

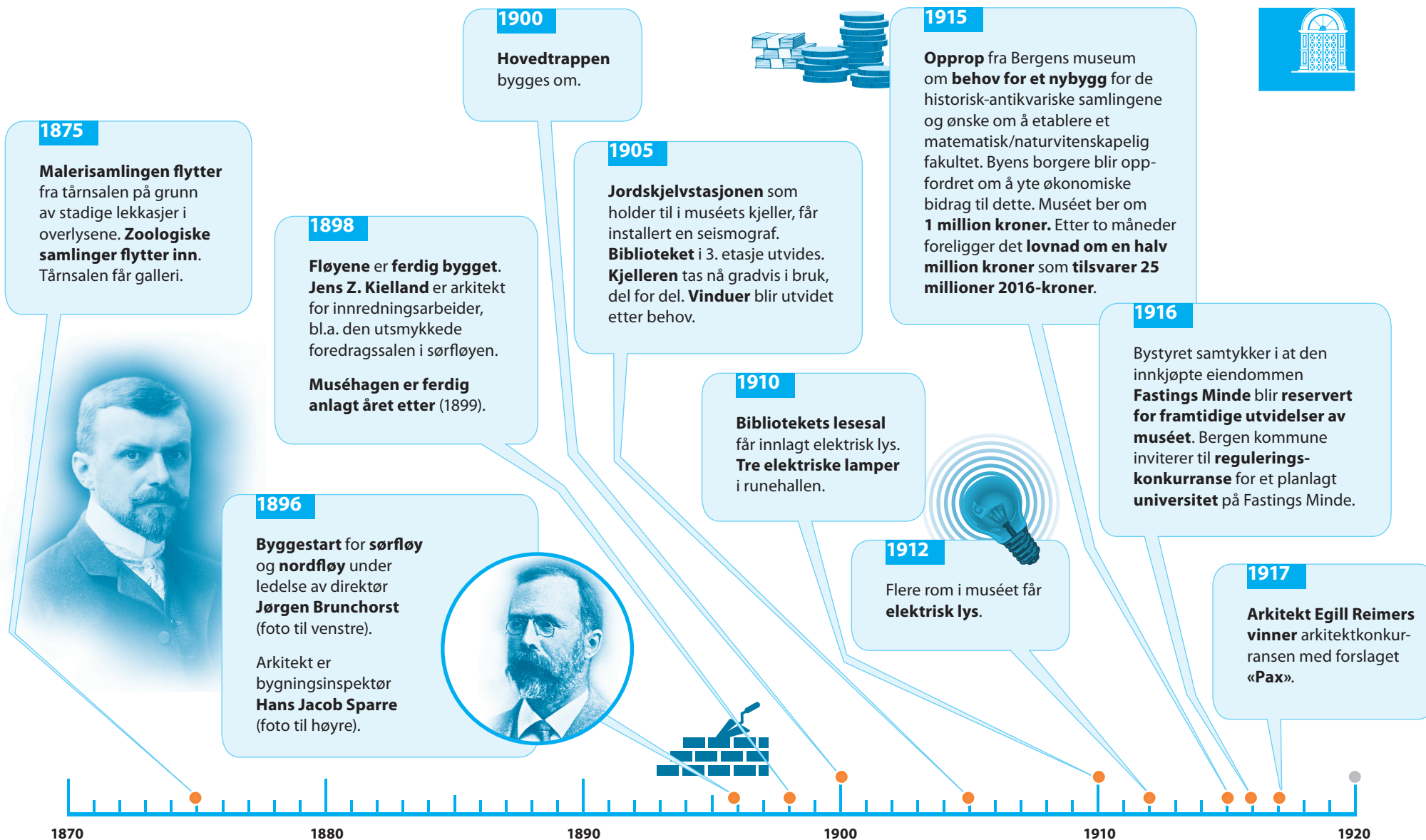
● = år med tekstblokker, viktige endringer/hendelser

● = år med tekst på forrige eller neste side

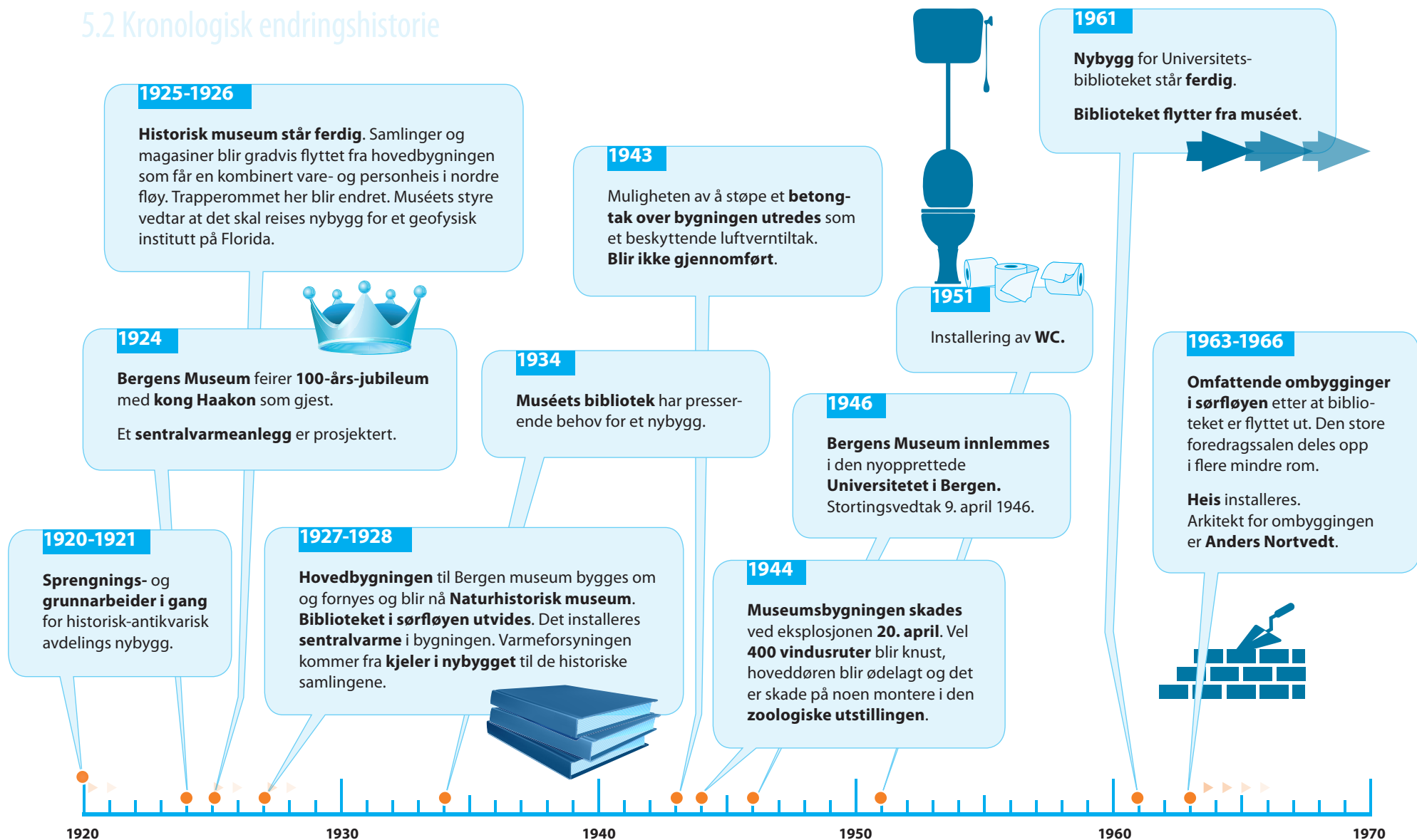
5.2 Kronologisk endringshistorie

5.2 Kronologisk endringshistorie

2009-2015

2009-2011 **Fasade- og vindusrehabilitering** i regi av UiB, Eiendomsavdelingen.

2009-2015 **Sørfløyen blir totalrehabiliterert og bygget om** av Statsbygg for UiB. Arkitekt er **b+b arkitekter**.

2015 **Universitetsaulaen åpner 2. september**. Dette rommet fyller fløyens to øverste etasjer, i første etasje innredes **kafé Christie**, i underetasjen garderobe og toaletter. **Aulaen** (foto) utsmykkes med en stor **billedvev** av tekstilkunstneren **Kari Dyrdal**. **Gjerdet rundt Muséhagen restaureres** og det etableres en **ny port** inn til hagen fra Olav Ryes vei.

2008

Arbeidsplasser og magasiner **flyttes til Realfagbygget**.

Rektor Sigmund Grønmo lanserer ideen om å bygge en stor **festsal** i muséets **søndre fløy**.

2006

Eiendomsavdelingen leverer en **magasinrapport** med plan for flytting av magasinert materiale og arbeidsplasser ut av Muséplassen 3.

2005

Riksrevisjonens rapport konkluderer med at bygningen ikke egner seg for oppbevaring av nasjonale samlinger.

Eiendomsavdelingen leverer en **vindusrapport** om hvordan få kontroll på klimaet i bygningen.

1976

Oppgradering av elektrisk anlegg.

2015-2018

Statsbygg gjennomfører **fase to i rehabiliteringen** av Universitetsmuséet.

Nå blir **midt- og nordfløy** restaurert og bygget om for **De naturhistoriske samlingene** som er **stengt** i byggeperioden.

2019

De naturhistoriske samlingene skal **gjenåpnes**.

5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi

SÅRBARHET

Museumsanlegget er en helhet bestående av hovedbygningen, hagen og de to tilhørende driftsbygningene. Foto: Knud Knudsen ca. 1900. Universitetsbiblioteket i Bergen

Bergens Museums nybygg har kultur- og arkitekturhistorisk verdi i kraft av å være Norges eldste eksisterende museumsbygning bygget for museumsformål og et viktig arnested for byuniversitetet i Bergen. Bygningen er Muséets og senere UiBs ansikt utad, en påkostet bygning oppført som del av et større helhetlig urbant og kulturelt prestisjeprosjekt som forente flere av datidens ledende krefter mot et felles mål.

Byggingen av Museumsbygningen skjedde samtidig med byens utvidelse mot vest. Nybygget dekket Bergens Museums akutte behov for et eget hus med større plass, og ble samtidig et symbol på den ekspan-

derende byens vilje til også å satse på vitenskap og kultur. Nybygget ga status til den nye høy-status-bydelen på Nygårdshøyden, og skapte blest for byen under den store, internasjonale Fiskerietstillingen som fant sted i bygningen før muséet flyttet inn.

Museene var viktige nye innslag i de selvbevisste moderne byenes topografi. Ved inngangen til industrialderen, var det dessuten ikke ukjent at de ledende klassene benyttet arkitektursymboler for å uttrykke makt. Muséet fremstår nær som et manifest, der det ligger som et virkningsfullt fondmotiv i enden av en av byens nye paradegater. Lignende byplangrep har

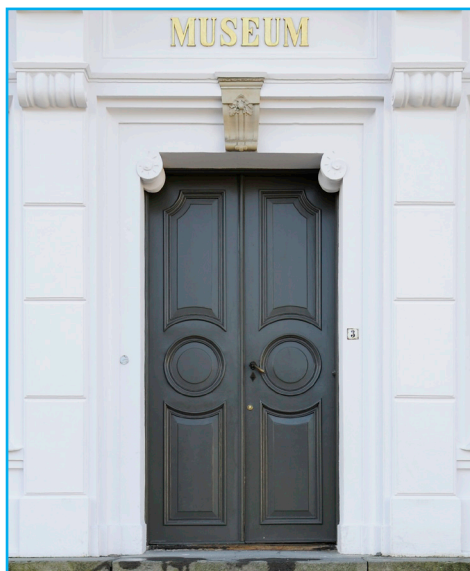

Museumsbygningen sett fra sørvest. Gartnerboligen til venstre. Foto: EIA

vært brukt av de ledende klasser siden barokken, og eneveldets tid. Også bygningens utforming har tydelige klassisk forankring. For å sikre seg et slagkraftig og verdig bygg ble det hentet inn spisskompetanse utenfra. Den anerkjente arkitekt Johan Henrik Nebelong ble hentet inn fra København, og tegnet sitt utkast til museum i italiensk nyrenessansestil, med romanske steinsatte buevinduer (senere jern). Bygningens karakteristiske opphevede midtparti forsterker dens allerede monumentale beliggenhet på høyden, også baksiden er karakteristisk med sitt vakre apsidemotiv mot musehagen.

Museumsbygningen og Bergens Museums vitenskapelige aktivitet, blant annet i denne bygningen, la grunnlaget for opprettelsen av Universitetet i Bergen. Dette gjør denne bygningen til en grunnstein i universitetets historie. Bygningens verdi som identitetsmarkør ble revitalisert i forbindelse med renoveringen av sørfløy som skapte aulaen, et rom for møte mellom academia og byen. Både i kraft av sin historiske betydning og sin fremskutte beliggenhet, fremstår museumsbygningen i dag som universitetets mest symboltunge og viktigste bygning.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Den gedigne inngangsdøren til Naturhistorisk museum setter stemningen før du kommer inn i samlingene. Alle foto: EIA

Et av 39 løvehoder som er hugget i kleberstein for utsmykking av midtbygningen.

Minerva var Bergens Museum beskytter på Rakkerhaugen. Da museet ble universitet, overtok uglen, Minervas dyr, rollen som institusjonens symbol.

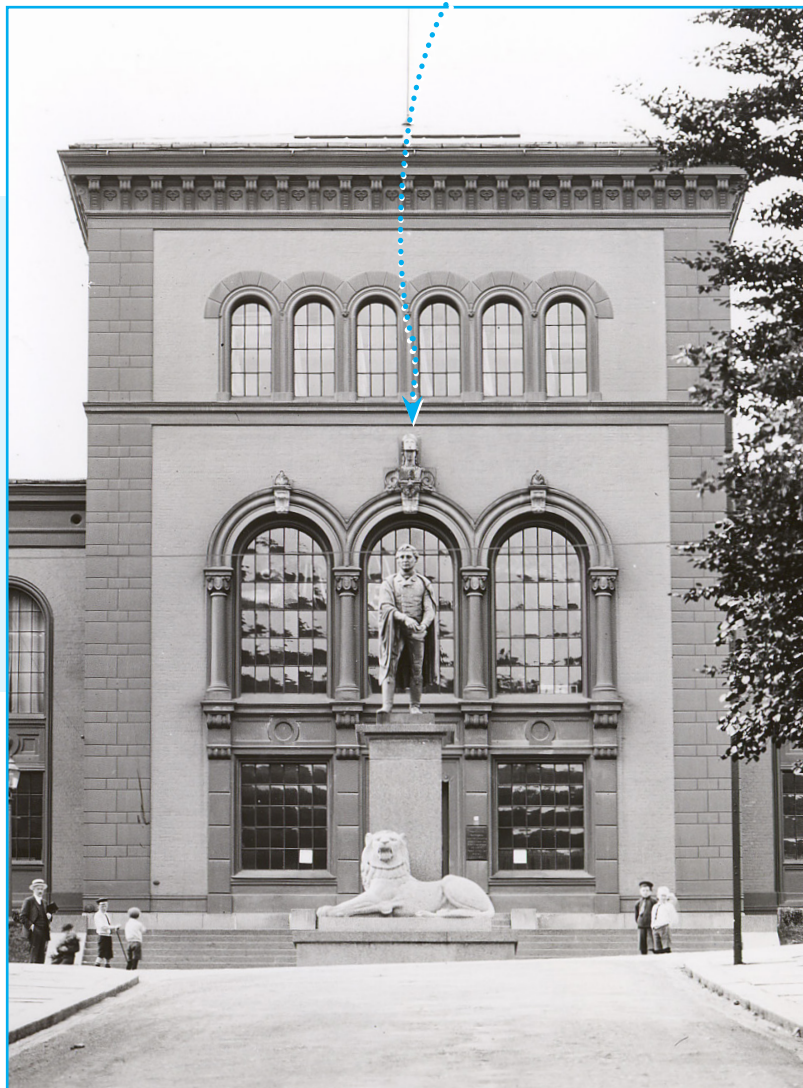
Kulturminneverdiene i eksteriøret har sin forankring i Nebelongs museumsbygning – dagens midtbygning. Det er denne delen som gir anslaget til sidefløyene som utformes mer eller mindre som en kopi av den opprinnelige bygningen. Stilhistorisk har museumsbygningen en klar klassisk forankring. Dette er i tråd med Nebelongs utdanningsbakgrunn under den danske professor G. F. Hetsch som igjen var påvirket av den tyske arkitekten Karl Friedrich Schinkel.

Dette er en murt teglbygning, med enkel murdekor som kontrast til de slette murte flatene omkring vinduer og dører. Murte gesimser og bånd-

gesimser er også dekorerte. Kvadermotiver markerer hjørnene. Mange av disse elementene og kulturminneverdiene videreføres til sidefløyene som senere bygges til. Fasadene er dessuten utsmykket med løvehoder. I midtbygningen er 39 løvehoder hugget i kleberstein, løvene på sidefløyene er støpte. Høyt over hovedinngangsdøren på Muséplassen står bysten av gudinnen Minerva, kunnskapens gudinne, hugget i sandstein.

I tillegg til de elementer som har sin opprinnelse i Nebelongs første bygning, har den steinsatte runehallen av lokal gneis og balustraden av kleberstein og gneis, som føyes til i neste byggetrinn, høy kulturminne-

Minerva, kunnskapens gudinne, vokter hovedinngangen til museumsbygningen

Grunnlegger Christie med løve har tatt plass foran museumsbygningen. Fotograf ukjent, 1926, Universitetsbiblioteket i Bergen

For info om historisk behandling av fasadene, se vedlikeholdsrapport fasade 2017.

Foto: EIA

Rotunden, midtbygg. Foto: EIA

verdi. Dette tilbygget er unikt og et karakteristisk trekk ved bygningen, på linje med midtbyggets midtparti og rotunden.

Det dekorerte, tofargede steingulvet rundt Christie-støtten og løven på Muséplassen av Wilhelm Rasmussen er med på å gi pondus og tyngde til muséets inngangsparti. Steingulvet, som er tegnet av arkitekt Finn Berner, ble lagt da Christie-støtten av Christopher Borch flyttet hit fra Torgalmenningen til muséets hundreårsjubileum i 1925. Dessuten er den omsluttende Muséhagen med på å skape miljø og historisk sammenheng rundt museumsbygningen.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader hele bygningen

SÅRBARHET

Fasade mot Parkveien. Foto: EIA

Museumsbygningens ytre slik den fremstår i dag, stammer i hovedsak fra de to første hovedfasene; midtbygget fra 1865 og sidefløyene fra 1898. Hovedformen er i all hovedsak slik den ble ferdigstilt i 1898. Det er ikke gjort store inngrep i bygningens ytre siden sidefløyene ble tilført, men mindre inngrep har det vært, i hovedsak knyttet til endringer i bruk og forbundet med teknisk vedlikehold.

Taket er særlig utsatt for vær og vind, og har med dette hatt behov for utbedring av taktekking, renner og beslag. Allerede fra starten kan man i museets årbøker lese om lekkasje problemer i de store overlysvinduene over tårnsaltaket. Overlyset blir etter hvert tettet igjen. Både tekking, renner og beslag har vært gjenstand for jevnlig vedlikehold, og skadede deler er skiftet ut. Dagens tekking er i hovedsak av nyere dato, utførelsen

Fasade mot Puddefjorden. Nordfløyen til venstre.

Fasade mot Puddefjorden. Sørfløyen til høyre. Foto: EIA

antas å være lik den originale tekkingen. I midtbygg og nordfløy er de fleste originale piper bevart, mens flere av de originale pipeløpene er revet i forbindelse med innvendige ombygginger.

I midtbygg og nordfløyen er de opprinnelige støpejernsvinduene bevart. Disse ble restaurert i 2009. I sørfløyen er vinduene skiftet ut til moderne energiglassvinduer på 1980/1990 tallet. Det er ellers i kjelleren vi ser

størst endringer i fasadene: Her er originale små vinduer erstattet med større vinduer etter hvert som kjelleren tas i bruk. Av samme grunn er det flere nye dører i kjelleren etter nye behov. I 2015 ble det bygget til en ny økonomiادkomst mot balustraden. De originale hovedinngangsdørene i midtbygget (1865) og i sørfløyen ble bevart.

Fasade mot Universitetsbiblioteket. Foto: EIA

Fasade mot Puddefjorden. Foto: EIA

Bygningens overflater slik de fremstår i dag, er resultat av en stor fasaderehabilitering i 2009-2011. Opprinnelig var midtbygget naken tegl med eksponerte pølsefuger. Dekor og kvader er utført med portlandsement og har også stått umalt den første tiden. Etter hvert ble fasadene malt med en grønn linoljemaling. Da sidefløyen kom, ble de fleste plane teglpartiene pusset med portlandsement, unntatt mot Muséplassen, der de ble behandlet med synlige fuger, for å harmonere med midtbyggets

front. Store deler av den originale pussen og malingen er fjernet i 2009-2011, av hensyn til bygningens tilstand. Det er satt av referanseflater der historiske lag er bevart, og et prøvelfelt med historisk overflatebehandling med linoljemaling.

Fasade mot byen. Foto: EIA

Mye av den originale dekoren er bevart. Særlig i midtbygg og nordfløyen fremstår den fremdeles med skarpe profiler, selv etter rens. I sørfløyen har hard mekanisk rensing ført til at deler av dekoren måtte restaureres i 2009-2011. Løvehodene i kleberstein, som dekorerer midtbygningen mot hagen, er nå umalte. Ellers på midtbygningen er klebersteinshodene overmalt. Løvehodene på sidebygningene er støpte. En byste av Minerva står over hovedinngangen.

Alt i alt fremstår bygningen med store deler av sin struktur fra oppførelsen intakt. Mange originale bygningsdeler er bevart, slik som støpejernsvinduer, originale dører og original mur- og pussdekor. De mest karakteristiske elementene, slik som det fremskutte midtpartiet, rotunden og runehallen med klebersteinsbalustraden er også bevart.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel, fundamenter, overflater SØRFLØY, MIDTBYGG, NORDFLØY	Originale fundamenter av brede steinsmurer av rosa grefsen syenitt. Øvre del er rettet av med skift av tegl, for bjelkeopplegg. Sokkelens utside er dels pusset, dels kledt med stein. Innsiden er i hovedsak pusset, unntaksvis upusset.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg utvend. overflate MIDTBYGG	Opprinnelig naken teglmur med eksponerte pølsefuger som dekor. Pølsefuger og annen fasadedekor er utført med tidlig portlandsement. I første periode umalt. Første malingslag linoljemaling. Etter krigen moderne malinger alkylid, akryl, siloxan. Som del av fasaderehabilitering i 2009 ble maling renset kjemisk og ny maling Sto Lotusan. Øvre del av rotunden er malt med linoljemaling fra Engvall & Claesson. Fargesettingen i midtbygg: Utstillingsrommene hadde pistasjgrønne vegger, beige himling, og grårosa gulv. Det var brunrød stekdekor i overgang mellom vegg og gulv. Hovedtrappehallen og tårnsalen var mørk rød, mens vestibylen hadde lys beige marmorering. Tredetaljer rundt vinduer og dører var eikeådrete. Gulv i kjeller og i innganger hadde opprinnelig gulv av keramisk flis eller skifer. I enkelte rom støpte gulv. Senere innføres terrasso i hovedtrappen. I tårnsalen er veggene dels kledt med brytninger, både panelte, og brystninger med eikeådrete speil.	
Yttervegg utvend./innvendig overflate, SØRFLØY, NORDFLØY	Opprinnelig var fasade mot Muséplassen behandlet lik midtbygg (se over). På øvrige fasader var de plane teglflatene pusset. Dekor og puss var utført med 2. generasjons portlandsement. <i>(Fortsetter på neste side)</i>	

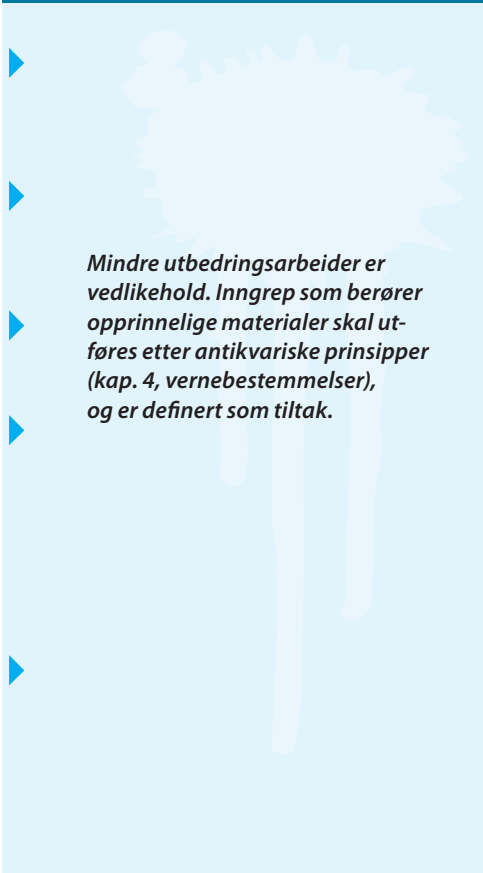

Fasader (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Yttervegg utvend./innvendig overflate, SØRFLØY, NORDFLØY <i>(fortsettelse fra forrige side)</i>	<p>I 2009 ble skadet puss/sementslemme fjernet og erstattes med Sto Silco MP, (Silikat/silikonharpiks). Fasadene ble malt med Sto Lotusan, en moderne diffusjonsåpen silikonsharpiksmaling. Skadet tegl er utbedret med Sto Prim Micro (silan) + Sto pussystem(kalk/sement). Der det var ulikt sug, er fasaden utjevnet med Sto Hydrogrunn.</p> <p>På nordfløy ligger det rester av gammel oljemaling under reparasjoner og nyere lag. Innvendige overflater midt og nord er pusset med kalk/kalksement. I hovedsak er det malt med limfarge fargesatt med naturpigmenter som første lag, med unntak av enkelte rom der det er brukt linoljemaling (f.eks. i kjeller). Tynnslipsanalyser viser at det er pusset med både kalksementmørtel og ren kalkmørtel (uten spor av portlandsement) innen samme fløy.</p> <p>I tårnsalen er veggene dels kledd med brytninger, både panelte, og brytninger med eikeådrede speil. <i>Se egen tabell for sørfløy innevegg side 96</i></p>	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Dekorelementer utvendige, i dag (2018) MIDTBYGG, SØRFLØY, NORDFLØY	<p>Originale dekorelementer er godt bevart, med skarpe profiler. Hovedsaklig bevart med original utførelse av ren portlandsement. Gjelder kvaderpuss, trekninger, løvehoder, mm. I midtbygget er enkelte detaljer av hugget sten, slik som alle løvehoder og sluttsteiner over hovedinngangens buer (disse er støpt i sidefløyene). Der det unntaksvis har vært skader, er disse utbedret med Prompt, i 2009.</p> <p>Mye av sørfløyens originale dekorelementer av portlandsement ble skadet under sandblåsing på 1990-tallet. Skadede partier ble utbedret/støpt/trukket på nye med Prompt naturlig sement fra Viacat i 2009-2011. Der dekorelementer måtte støpes på nye (sørfløy) er disse støpt i prompt og festet både mekanisk og med mørtel av naturlig sement. RIB notat RIB-07, datert 22.02.2010, beskriver omfang av utskifting av dekor, både gesimser, vindusomramning, portal, løvehoder og blomster er berørt.</p>	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gesims	Original murt gesims, trukket med portlandsement. Dekorelementer i opphevet midtparti trolig støpt i portlandsement.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Hovedinngangsdør, MIDTBYGG	Opprinnelig to-fløyet inngangsdør fra 1865, er bevart, inkl. originale vridere og beslag. Den originale hovedtrappen i naturstein er bevart.	
Hovedinngangsdør, SØRFLØY	Opprinnelig to-fløyet inngangsdør fra 1889, er bevart.	
Øvrige dører	Ingen øvrige opprinnelige ytterdører er bevart.	
Vinduer originale MIDTBYGG, NORDFLØY	De opprinnelige støpejernvinduene er bevart, både i midtbygg og i nordfløy. Mye av det opprinnelige glasset ble kunst under eksplosjonen på Vågen i 1944. Noe glass er også skiftet ut som del av jevnlig vedlikehold. Vinduene ble restaurert i 2009-2011. Varevinduer monteres i 2018. Midtbygg: Originale vinduer fra 1865 med karmen og rammer i støpejern. Glass kittet fra innsiden med linoljekitt. Vindusbrett i tre, opprinnelig eikeådrer. Opprinnelig hadde vinduene kondensdrenering i form av en innvendig kondensskuff. Det er bevart en kondensskuff av denne typen. Løsningen ble erstattet av nytt kondens-nedløp som er ført ut i fasaden. Nordfløy: Originale vinduer fra 1898 med karmen og rammer i støpejern, kopiert etter vinduer i midtbygget, med noen modifiseringer i vindusmyg, kondensrenne, etc.	

Fasader (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer utskiftede SØRFLØY	De opprinnelige støpejernsvinduene ble erstattet av dagens energiglassvinduer på 1990-tallet.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Runehall / Balustrade	Den opprinnelige runehallen med balustrade er bevart. Runehallen er steinsatt med store rektangulære hardangerheller i skifer, mens buegangene er murt i hugget gneis. Balustraden er murt av kleberstein.	

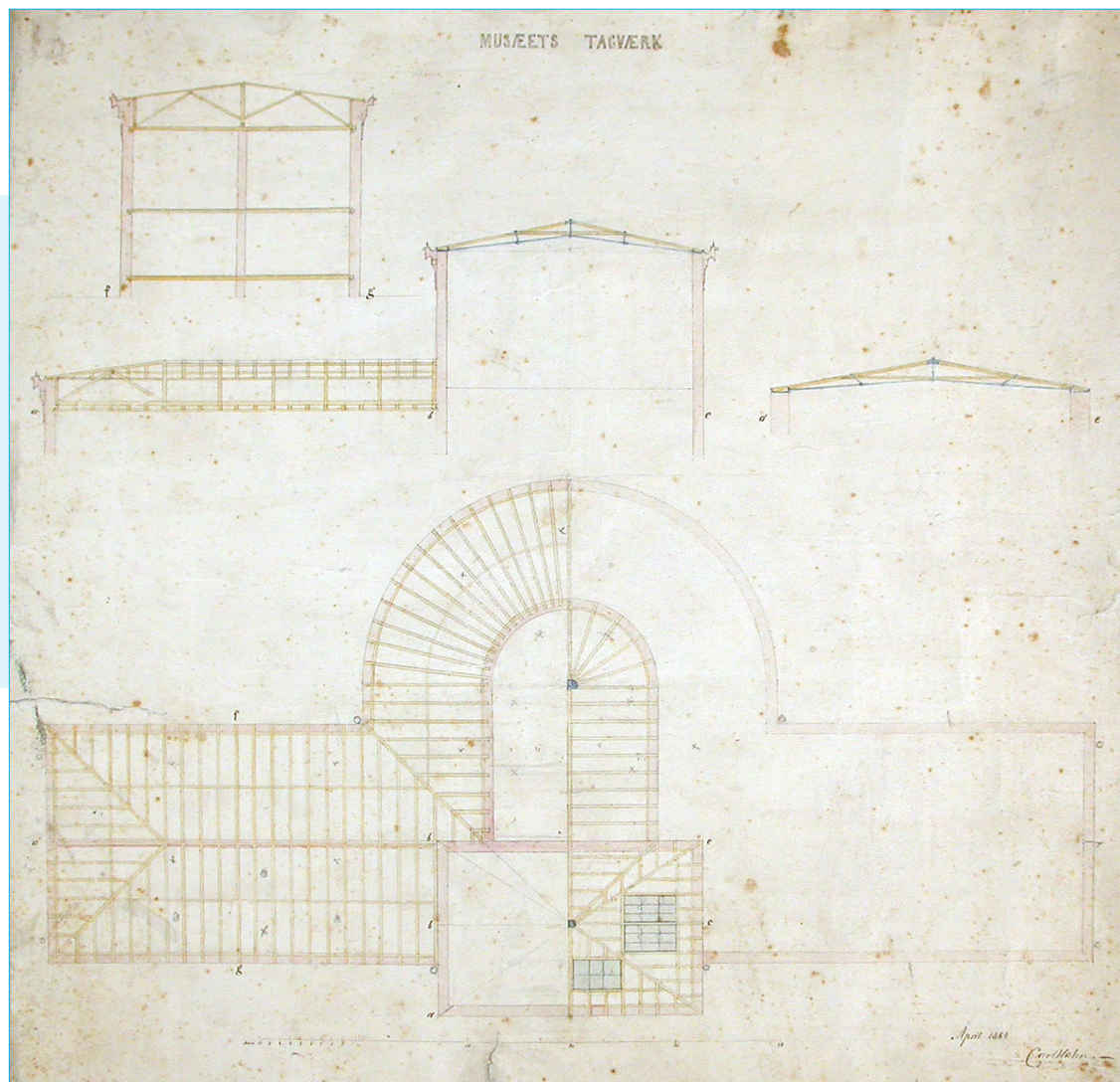
5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Yttertak

SÅRBARHET

Yttertaketets originale hovedform er godt bevart.

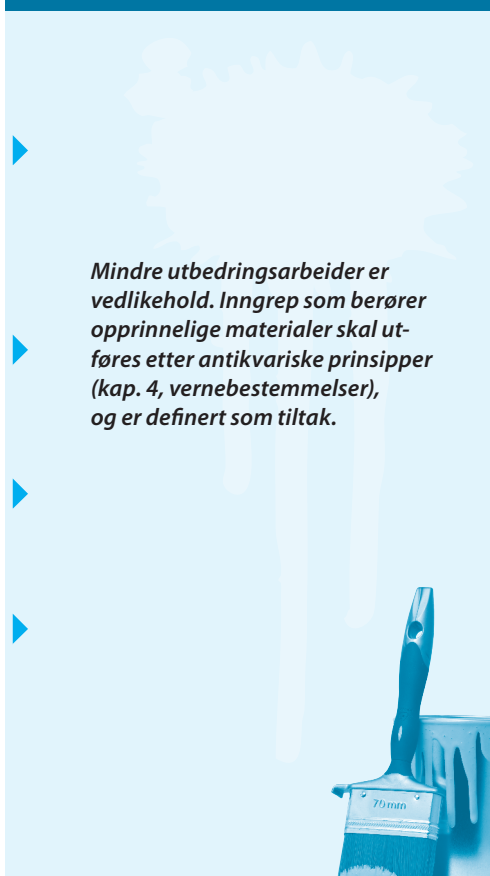

Originaltegning som viser hovedtakets konstruksjon, midtbygg 1865. Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen

Yttertak

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Yttertak tekking	Den originale takkonstruksjonen er i stor grad bevart, mens den originale kobber taktekkingen er skiftet ut som del av vedlikehold. Antas å være utført som original tekking. Det har skjedd flere endringer i taklandskapet. Gamle bygningsdeler er fjernet slik som takhatter, piper og overlys. Nye takhatter, takbrønner, overlys og luftelyrer har kommet til.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Piper	Flere av de originale pipene er bevart.	
Renner og nedløp	Renner og nedløp er i stor del skiftet ut som følge av vedlikehold, men antas å følge det opprinnelige prinsippet for vannavrenning og i stor grad utformet som dette.	
Flaggstang	Opprinnelig flaggløsning med plattform er bevart.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Foto: EIA

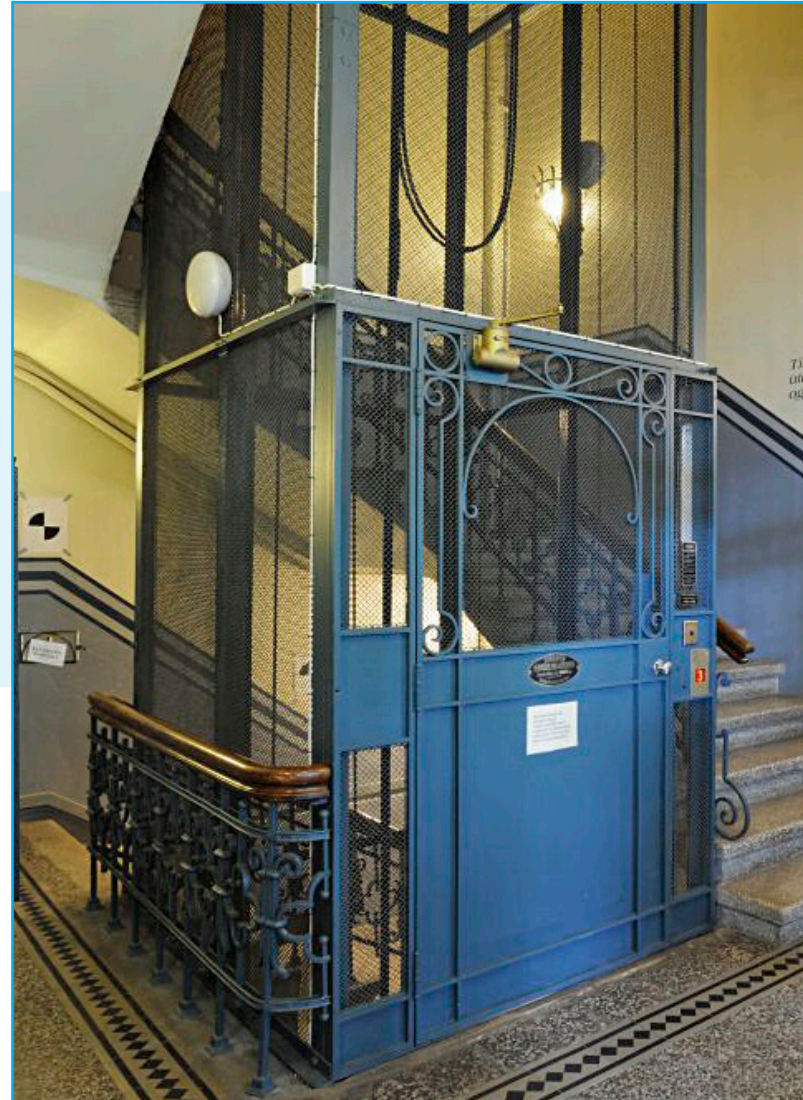
I en tid da mange flytter fra sine historiske bygninger og inn i nybygg, har Universitetsmuseet valgt å bli værende i dette som er landets eldste eksisterende museumsbygning. Bygningens eldste del har svært høy nasjonal verneverdi. I skrivende stund er midtbygningen og nordfløyen under renovering, restaurering og tilbakeføring. Midtbygningen blir tilbakeført til 1865, vestibylen bevart slik den var rundt år 1900.

I dette dokumentet vil de mest verdifulle og sårbare rommene bli beskrevet.

Bygningens interiør preges generelt av slette malte murvegger og malte tregulv. En del interiørdetaljer har opprinnelig vært dekket med eikeådring, slik som dører, vindusbrett, håndløpere, brystninger og monterer. Vi finner også marmorering. Bygningen har generelt lite og enkel dekor, i hovedsak knyttet til utvalgte rom; vestibyle, trappehall og tårnsalen. Utstillingsrommene har hatt begrenset og enkel strekdekor.

Trappehallen. Foto: EIA

Heis, trappeoppgang i 2. etasje i nordfløy. Foto: b+b arkitekter

5.5 Kulturminneverdi interiør

Vestibyle i midtbygg

SÅRBARHET

1925. Foto: EIA

Vestibylen fra 1865 er museets mest dekorerte rom, med sitt flerfargede gulv, malte marmorering på vegger med inndeling i blokk og felt, på sokler og rundt nisje, samt lister med sjablongmalt dekor. Rommet har intakte overflater fra bygningens tidligste faser.

Vestibylens overflater slik den fremstår i dag, stammer fra flere perioder. Fra 1865 er det bevart originale flislagte gulv, podier i tre, med rekkverk, samt dekorert himlingslist, og dekormalte innrammede felt på vegger. Ellers er mange elementer fra senere ombygginger, da vestibylen ble lukket mot trappehallen, med nisje (1885) og dører (1925-1927).

I 1927 fikk veggene sin nåværende grønne marmorering, med gråblå blokkstreker. Dørenes brunrøde farge er også fra denne perioden. Den originale rabbitz-himlingen er trukket med strie i nyere tid.

Pussede vegger og himlinger var opprinnelig malt med limfarge med ferniss. Tre- og jerndetaljene var malt med linolje. Originale støpejernvinduer var utført med enkelt kittet glass festet med linoljekitt, og malt med linolje. De historiske materialene er i stor grad bevart, til tross for endrede farger.

Vestibyle. Foto: EIA

Dørhåndtak innside ytterdør. Foto: b+b arkitekter

Podium mot sør. Foto: b+b arkitekter

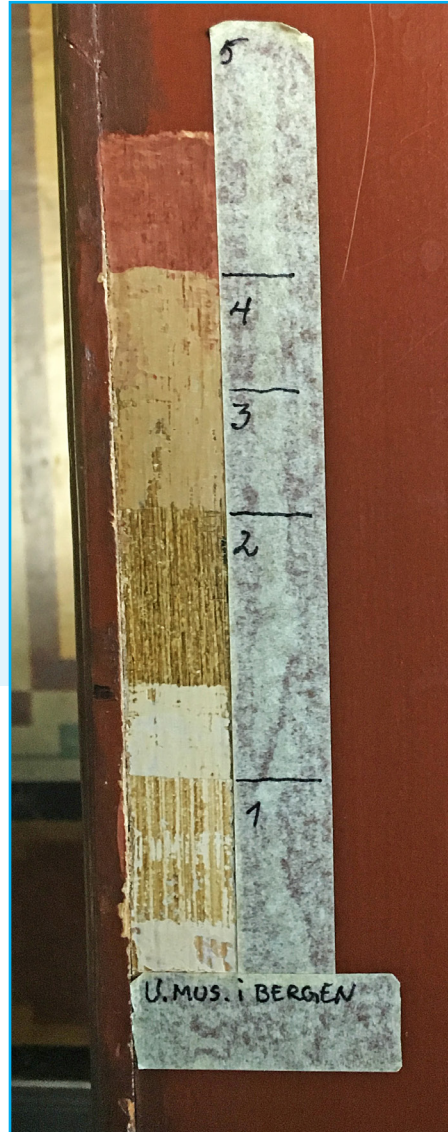
Vestibylene hadde opprinnelig dekormaling både som tre- og steinimitasjon: Dører og vindusbrett var eikeådtret, mens vegger og stolper var marmorert. Marmoreringen er «enkelt» utført, mer svampet/stumpet enn lasert i lag. Ådring er overmalt, mens flere lag med marmorering er bevart.

I 2018 restaureres vestibylens overflater. Dekormalte flater fra flere faser konsolideres, renses og skader utbedres. Mest mulig av originalmateriale bevares. Samtidig blir de to sidereposene bygget sammen med et midtrepos med trapp, og det blir satt inn heis for å ivareta universell tilgjengelighet og nytt vindfang for å sikre gode inneklimateiske forhold.

Konservators fargeundersøkelserapport som grunnlag for restaureringen i 2018, vil også i fremtiden være en viktig kilde til rommets farge- og materialhistorikk.

Over: Gulv.
 Under: Dekor vegg. Foto: b+b arkitekter

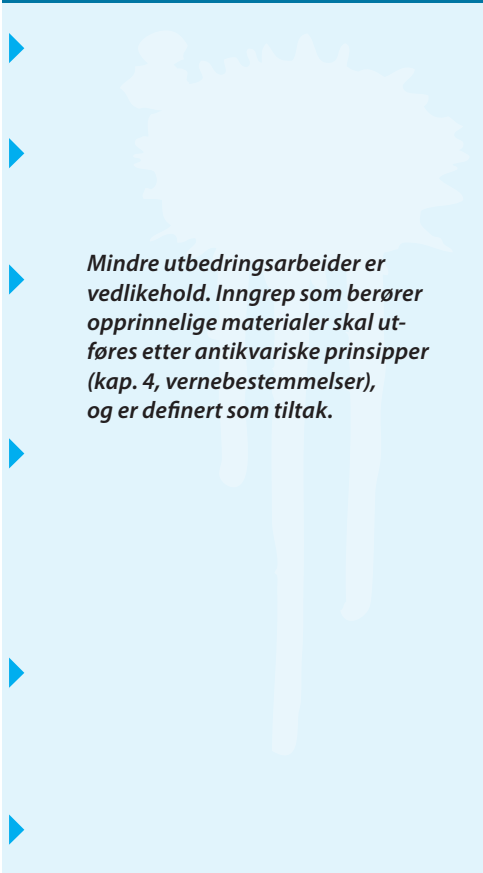
Ulike epoker dekor vegg og listverk. Foto: b+b arkitekter

Fargetrapp treverk. Foto: b+b arkitekter

5.5 Kulturminneverdi interiør

Vestibyle – midtbygg

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv flis	Originale flerfargede røde, hvite og sorte keramiske fliser, fra 1865.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Gulv tregulv på reposer	Originale malte bordgulv av furu fra 1865. Opprinnelig malt med linoljemaling, i 2018 malt over med Nordsjø Perform + Diamond Floor i tilbakeført farge.	
Rekkverk, reposer	Originale dekorerte støpejernrekkverk, med håndløper av tre og murte stolper med marmorering. Fra 1865.	
Vegger	Pussede og dekormalte vegger. Dagens dekor er i hovedsak fra lag 3, fra 1925-1927, med enkelte innrammede fargede, marmorerte felter fra fase 2. Dagens marmorering er grågrønn, med gråblå blokkindelning. Trolig imitasjon av grønn Kolmårdsarmor, enkelt utført med svamp. Dekoren ble restaurert i 2018. Mest mulig original dekor ble bevart, kun renset og pålagt ny ferniss. Skadede partier ble reparert av konservator.	
Hovedinngangsdør	Original to-fløyet ytterdør med dekorerte speil fra 1865. Tidligere utbedret i 1944-1945. Dekorert høyt montert løve-vrider er et svært verdifullt og et karakteristisk element ved museet. Dørblad og karmen av tre, opprinnelig malt med linoljemaling. Dørautomatikk i 2018.	
Innerdører, sør og nord	To originale to-fløyede og en en-fløyet innerdører med dekorerte speil fra 1865. Dørblad og karmen av tre, opprinnelig malt med linoljemaling.	

Vestibyle – midtbygg (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer	Originale støpejernvinduer fra 1865, med enkelt glass satt inn i kittfals (linoljekitt). Karmen, kittfalt og rammer er malt med linoljemaling. Vindusbrett av tre, opprinnelig eikeådrer.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vinduer nye	Nye varevinduer fra 2018. Karmen og detaljer av aluminium. Glass med lokalt tilpasset energiegenskaper.	
Nisje med urne	Murt nisje fra ca. 1885. Opprinnelig laget som ramme omkring D. C. Danielssens byste og urne. Original marmorering etter modell fra bystens sokkel i Port, d'Or stein. Bysten står på en sokkel av ekte stein.	
Himlingslist	Original bred, trappet og dekorert himlingslist av gips, fra 1865. Lys beige list med sjablongdekor med palmettbord, og mot taket sjablongbord med solkors i et geometrisk mønster i brun farge. Original dekormaling fra 1865, med beige bunn og med brunrød dekor. Begge malt med limfarge.	
Himling	Den originale rabbitz-pussede himlingen er senere kledd med strie. I 2018 ble strien sparklet med linus/pimpsten og malt med Linus i tilbakeført lys beige farge.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Historiske trapper i midtbygg og nordfløy

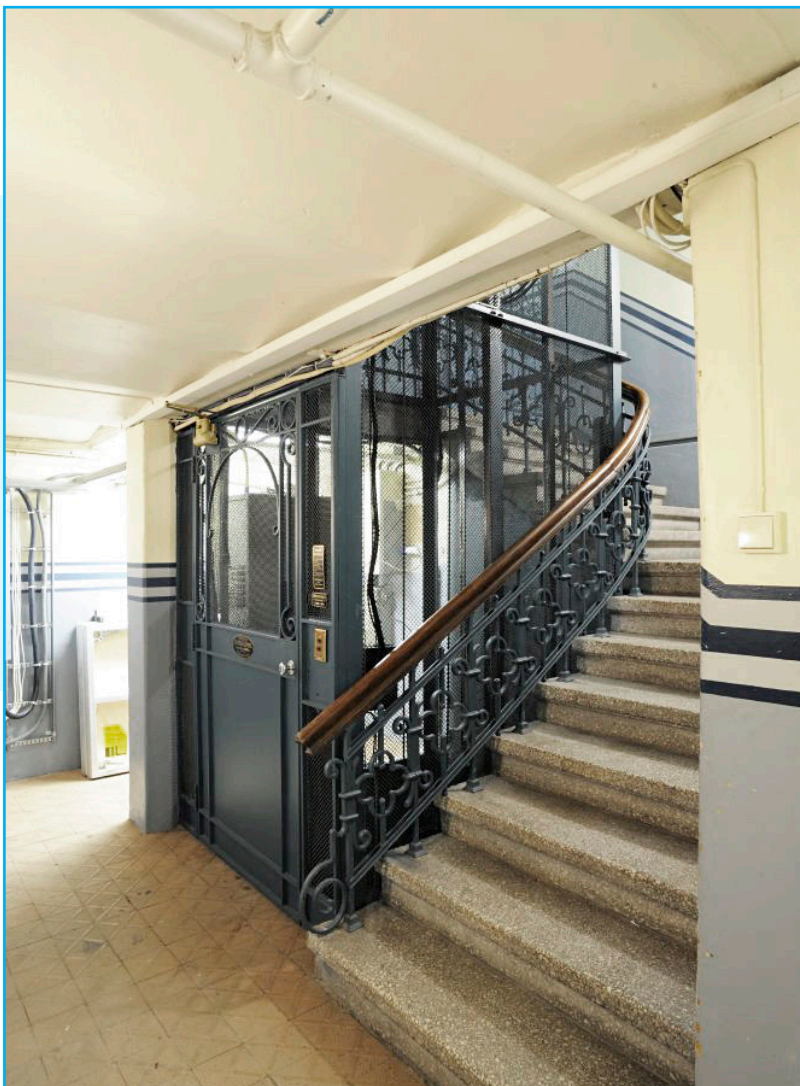
SÅRBARHET

Trapperom i midtfløyen, M-201, 2. etasje. Foto: EIA

Hovedtrappehallen i midtbygget fra 1865 er et av muséets mest kraftfulle rom, med sine storslåtte dimensjoner. Rommet har hatt en saftig fargehistorikk, nedfelt i konservators fargerapport fra 2017. Denne forteller om et rikt fargesatt rom med til dels mange valører og nyanser på de mange bygningselementer, med innslag av dekormaling, både tre- og marmorimitasjoner i ulike faser. Rommet har mange av sine originale bygningsdeler bevart fra 1865, inkludert den øvre, originale doble speildøren og vinduer, murte rekkverk med messinghåndløper, benk og øvre rekkverk av støpejern. Nedre trappeløp i terrasso er fra ca. 1900.

Opprinnelig var rommet malt med en dyp rød veggfarge. Senere blir rommet malt med flere lysere nyanser, i flere perioder med brystninger i mørkere fargetoner, skilt fra hovedveggflatene med en tynn brystningsstrek. Rommet er i dag tilbakeført til en mellomfase, rundt århundreskiftet. Som i øvrige rom er det benyttet limfarge på puss og linoljemaling på tre og jerndetaljer.

Trapperom med heis i nordfløyen, underetasjen. Foto: b+b arkitekter

Trapperom med heis i nordfløyen, 3. etasje. Foto: b+b arkitekter

Nordfløytrappen fra 1898 har også vært et dekorert og fargerikt rom. Opprinnelig var trappen åpen, og uten heis. I årenes løp er det satt i dører og gitterporter inn til etasjene og glassvegger mot etasjen i 3. etasje. I åpningen mellom trappeløpene ble det i ca. 1925 satt inn en heis. Den originale terrassotrappen fra 1898, med smijernsrekkverk og dekorerte fliser på repo, er bevart. Pussede vegger og himlinger har historisk vært malt med limfarge. Treverk på dører og vindusrammer har vært malt med linoljemaling.

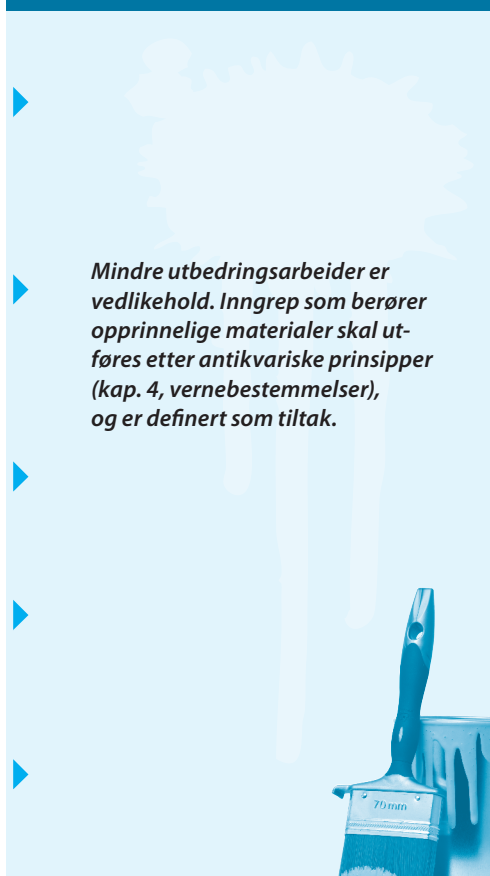
5.5 Kulturminneverdi interiør

Hovedtrappehall midtbygg

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Trapp nedre løp	Terrassotrapp fra ca. 1900. Nye håndløpere i 2018.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Trapp øvre løp	Original tretrapp med murte rekkverk og håndløpere i messing fra 1865. Originale malingslaglag (linolje) er bevart under dagens tilbakeførte lag, blant annet lag med sort marmorering, lignende port d'Or – marmorering i vestibylen.	
Etasjerepos 3. etasje	Originale trinn og gulvbord av tre fra 1865. Originale malingslag (linolje) er bevart under dagens tilbakeførte lag (moderne gulvmaling Nordsjø Diamond +)	
Benk 3. etasje	Original benk av tre fra 1865. Originale malingslag (linolje) er bevart under dagens tilbakeførte lag.	
Veggoverflater	Originale kalkpussede murvegger fra 1865. Opprinnelig malt med dyp rød limfarge. Tilbakeført fargemessig til mellomfase i 2018, da med lys varm gyllen farge (Linus, linoljebasert emulsjonsmaling)	
Murdekor, søyler, pilastre trekninger, gesims- og brytningslist detaljer	Originale pussede detaljer fra 1865, i hovedsak trukket i puss. Opprinnelig malt med limfarge. Fargemessig ulikt behandlet i ulike faser, men i hovedsak fremhevet med kontrastfarge. Tilbakeført i 2018 (Linus, linoljebasert maling).	

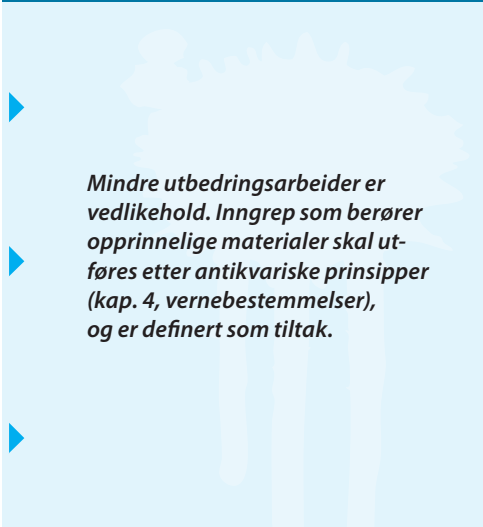

Hovedtrappehall midtbygg (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer mot hvalsal	Originale tre-vinduer med enkelt glass fra 1865. Opprinnelig ådret med lys eikeådring, delvis bevart mot hvalsal. Øvrig tilbakeført eikeådring i 2018.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vinduer yttervegg	Originale jernvinduer fra 1865. Rammer og karmen av jern, med enkelt glass kittet inn i rammer med linoljekitt. Malt i linolje. Restaurert i 2009-2011.	
Dør til utstillingsrom 2. etasje	Original to-fløyet speildør med overlys og dyp panelt foring mot trappehall, fra 1865. Opprinnelig eikeådret av høy kvalitetsmessig utførelse. Originale malingslag er bevart under dagens tilbakeførte overflate.	
Dører til tårnsal 3. etasje	Originale to-fløyet speildør fra 1865. Opprinnelig eike-ådret av høy kvalitetsmessig utførelse. Ådring bevart på side mot tårnsal, tilbakeført mot trapperom i 2018.	
Himling	Original rabbitz-pusset himling fra 1865. Opprinnelig malt med limfarge. Restaurert i 2018, malt med Linus. <i>(Tabellen fortsetter på neste side)</i>	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Hovedtrappehall midtbygg (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Jernrekkverk 3. etasje	Originalt dekorert støpejernrekkverk fra 1865. Opprinnelig malingslag (linoljemaling) er sammen med nyere lag bevart under dagens tilbakeførte lag (linoljemaling). Rekkverket ble løftet opp og gitt ny sokkel i 2018.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Lamper på murt stolpe	Originale lamper fra 1865, med understell av jern og med 3 kupler i glass. Opprinnelig gasslamper som senere er elektrifisert.	
Dekormalte flater	Trappehallen har vært malt opp i mange omganger. Det er gjort funn av dekkmalte overflater i flere faser, både marmorering på vegg og trappevanger, og eikeådring på dører og tredetaljer. Det har vært malte brystninger langs trappene. For øvrig har rommet en rik fargehistorikk. Rommet er grundig undersøkt av konservator, for detaljer se konservatorrapport.	

Historisk trapp i nordfløy

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Trapp nedre løp	Terrassotrapp fra 1898. Nye håndløpere i 2018.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Veggoverflater	Originale omsluttende vegger fra 1898. Originale fargelag (limfarge) samt nyere fargelag er bevart under dagens tilbakeførte farge (Linus, linoljebasert emulsjonsmaling). Tilbakeføringstidspunkt, ca. 1925.	

Historisk trapp i nordfløy (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Rekkverk	Originalt smijernrekkverk med håndløper av eik, fra 1898. Original maling (linolje) samt nyere malingslag er bevart under dagens tilbakeførte lag.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Innglassing, øverst	Innglassing av trapperom fra ombygging i 1927.	
Gitterport 1. etasje	Gitterporter i smijern i bueåpninger til trapperom, fra ombygging i 1907.	
Dører 2. etasje	Glassdører med ramtre i bueåpninger til trapperom, fra senere ombygging.	
Heis	Heis satt inn i trapperom i 1925. Bro til heis i øvre plan.	
Himling, underside trapp	Original maling fra 1898 (limfarge) samt nyere lag er bevart under på trappens underside, under dagens tilbakeførte farge (Linus, ca. 1925).	
Himling tak	Original maling fra 1898 (limfarge) samt nyere lag er bevart, under dagens tilbakeførte farge (Linus, ca. 1925).	
Dekormalte flater	Trapperommet har vært malt opp i mange omganger. Det har vært malte brystninger langs trappene. Det er også funnet spor av malt tekst. Original farge (limfarge) samt nyere lag er intakt under dagens tilbakeførte lag (Linus). Rommet er grundig undersøkt av konservator, for detaljer se konservatorrapport.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Utstillingsrom – midtbygg og nordfløy

SÅRBARHET

Nordfløy, Eldre fuglesamling. Foto: EIA

Da midtbygget stod ferdig i 1865, hadde alle utstillingsrommene i hovedsak samme farger og materialer. Veggene var malt med pistasjgrønn farge, himlingen med lys beige farge, og gulvene var malt med en grårosa farge. Søylar og buer var malt med sandfarge. Enkel rødbrun strekdekor markerte overgang mellom vegg og himling og bueslag over søylar. Dører og vindusbrett var dekormalt med eikeådring. Støpejernvinduene var malt sort. Materialene var tradisjonelle; Limfarge på murte flater, vegger og himlinger. Linoljemaling på treverk og metall.

Da nordfløyen ble oppført i 1898, videreføres materialbruken fra midtbygget. I første etasje var veggene i utstillingsrommene lys olivenbrun,

i andre og tredje etasje oransje. Gulvene var gråbrune og himlingene lys beige. Treverk var ensfarget.

I årenes løp males utstillingsrommene i begge fløyene om med nye farger over de gamle, tilpasset rommets skiftende bruk. Etterhvert som moderne malingstyper kommer på markedet erstatter moderne alkylid og akrylmalingar historiske lim- og linoljemalingar. De fleste originale malingslag blir liggende under nye overflater. Utgangspunktet for restaureringen av utstillingsrommene i 2018, var tilbakeføring til første fase. For midtbygget tilbakeføring til 1865 og for nordfløyen til 1898. I utgangspunktet gjaldt dette for farge, materialer og påføringsteknikk. Dette er i all hovudsak gjennomført når det gjelder farger og påføringsteknikk, med enkelte unntak. Når det gjelder materialer er det

Midtbygg, Hvalsal. Foto: EIA

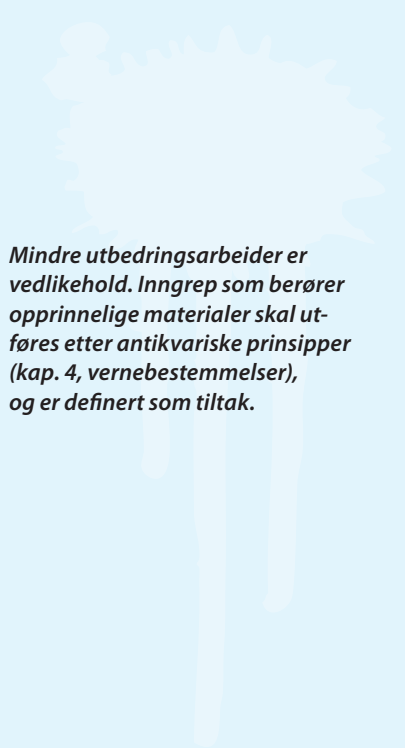
Midtbygg, Zoologisk pattedyr. Foto: EIA

i samråd med Riksantikvaren benyttet moderne historiske materialer. Der det opprinnelig var benyttet en vannløselig limfarge, er det benyttet en matt Linus veggmalning, som er en emulsjonsmalning, bestående av linoljemaling, vann, cellulose, schell-lakk og naturlige pigmenter. På gulv er det i samråd med Riksantikvaren valgt en moderne driftsvennlig gulvmaling av hensyn til stor slitasje.

Ved restaureringen i 2018 er det bevart synlige originale lag, der dette var mulig, slik som i midtbyggets 2. etasje. Det er bevart større veggfelter med original grønn limfarge og dekor, samt mindre felter av synlig dekor og fargetrappet.

5.5 Kulturminneverdi interiør

Utstillingsrom – midtbygg og nordfløy

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originale massive furu gulvbord fra 1865/1898, opprinnelig malt med linoljemaling. Originale lag er intakte under nyere lag (i nordfløy dekket med banebelegg).	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Originale kalkpussede vegger fra 1865/1898. Opprinnelig malt med limfarge. I 2017 malt med Linus veggfarge, matt emulsjonsmaling, av linoljemaling, vann, cellulose, schjell-lakk og naturlige pigmenter.	
Dør MIDTBYGG	Originale speildører av tre fra 1865, inkl. listverk. Opprinnelig eikeådring. I 2018 tilbakeført ådring.	
Vinduer	Originale støpejernvinduer fra 1865. Rammer og karmen av jern, med enkelt glass kittet inn i rammer med linoljekitt. Malt i linolje. Restaurert i 2009-2011.	
Vinduer nye	Nye varevinduer fra 2018. Karmen og detaljer av aluminium. Glass med lokalt tilpasset energiegenskaper. Solskjermingsduk.	

Utstillingsrom – midtbygg og nordfløy (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Himling, utstillingsrom MIDTBYGG 2. etasje	Original rabbitz-pusset himling fra 1865. Opprinnelig malt med limfarge. Restaurert i 2018. Malt med linoljebasert emulsjonsmaling fra Linus.	▶
Himling, utstillingsrom MIDTBYGG 1. etasje	Originale rabbitz-pusset himling fra 1865 er bevart over ny nedforet akustisk pusshimling (2018). Akustisk puss er malt med akustisk spesialmaling i historisk farge.	▶ <i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i>
Himling, utstillingsrom NORDFLØY	Originale rabbitz-pusset himling fra 1898 er bevart i tredje etasje. I øvrige utstillingsrom er himling sanert for å forsterke bjelkelag. Rommene har ny nedforet akustisk pusshimling (2018). Akustisk puss er malt med akustisk spesialmaling i historisk farge.	▶
		

5.5 Kulturminneverdi interiør

Tårnsal – midtbygg

SÅRBARHET

Midtbygg, Tårnsal. Foto: EIA

Tårnsalen er et av museets antikvarisk sett mest verdifulle rom, ettersom rommet har svært mange opprinnelige overflater intakt. I tillegg til opprinnelige overflater fra 1865, preges rommet av tilføyelser knyttet til rommets skiftende bruk, de fleste fra tidligere faser. Ettersom rommet i mange år har stått ubrukt, er de fleste bygningsdeler kun malt en gang. Dette gir rommet stor tidsdybde, autentisitet og patina.

Tårnsalen åpnet i 1867 som utstillingsrom for malerier. Malerisalen hadde høye veggflater for oppheng av kunst og med store overlys i himlingen. Dagens røde malte panel- og murvegger og dekomalte brystninger er fra denne fasen. Det er også de malte gulvene. På grunn av klimaproblemer

ble rommet omdisponert til zoologisk samlinger i 1875. Rommet innredes da med nedre gallerier og glasskap. I 1887 bygges øvre galleri. I 1927 bygges konservatoravlukker i glass. På grunn av lekkasjer ble de opprinnelige overlysene tettet igjen. Dagens himling er fra denne ombyggingen av taket, og altså fra en mellomfase. Etterhvert blir rommet lager.

I 2019 gjenåpnes Tårnsalen for publikum. I den forbindelse restaureres rommet. Nødvendig infrastruktur holdes på et minimum for å ivareta myndighetskrav, slik som heis, rekkverkssikring, rømningsdører og teknisk infrastruktur. Restaureringens vurdering var at tårnsalens patina har stor verdi og ønskes bevart. Mest mulig av de originale overflatene ble derfor konsolidert i sin nåværende form, kun vasket og vedlikeholdt, mens skadede partier og områder med stor slitasje ble utbedret.

Foto: EIA

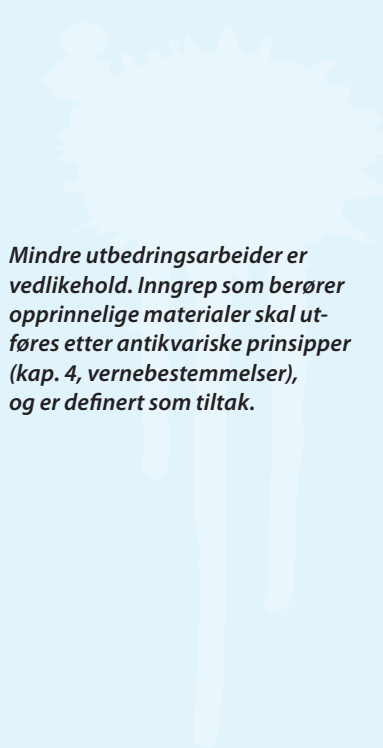
Midtbygg, Tårnsal. Foto: EIA

Materialene er tidstypiske. Kalkpussede vegger er med en dyp limfarge. Panelte vegger med perlestaffpanel er malt med rød linoljemaling. Også de nyere galleriene og rekkverk av tre er malt med lys beige linoljemaling, med rødbrune detaljer. Dørene og brystningenes dekormalt med utsøkt eikeådring. Himlingspanelene er malt med linolje. Originale linoljemalte gulvbord er bevart, da med flere malingslag. Dette gjelder også trappen. De fleste originale overflatene er bevart, og med unntak av slitasjeutsatte overflater, som gulv nedre del av vegg, er de hovedsak bevart med original overflate.

5.5 Kulturminneverdi interiør

Tårnsal i – midtbygg

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv, gulvlist	Originale massive furu gulvbord fra 1865. Originale fargelag (linolje) er sammen med nyere lag bevart under dagens tilbakeførte lag.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Podium	Deler av originalt podium fra 1865 bygget opp av massive gulvbord ble funnet intakt i 2018 og integrert i dagens podium. Originale deler er trolig fra 1865. Originale fargelag (linolje) er sammen med nyere lag bevart under dagens tilbakeførte lag. Detaljer på nytt podium er basert på detaljer fra originalt podium.	
Vegg mur	Originale kalkpussede vegger og rød limfarge fra 1865.	
Veggflater panel	Originale panelte vegger med originalt furu perlestaffpanel med rød linoljemaling fra 1865. Skadde partier er malt på ny i 2018.	
Nytt panel, heis/sjakt	Rekonstruert furu perlestaffpanel foran luftsjakt og heis er kopiert etter originalt perlestaffpanel. Malt med linoljemaling i farge som originale panel. Demontert panel bak heis, blir gjenbrukt i dette området.	
Brystninger	Originale brystninger med dekorerte speil fra 1865. Brystningene er dekkmalte med eikeådring med svært høy kvalitet i utførelse.	
Montere	Historiske montere fra flere faser.	

Tårnsal – midtbygg (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Dører originale	Originale to-fløyede fyllingsdører fra 1865. Dørbladene har enkelt artikulerte overganger mot speil. Både dør og listverk er dekkmalte med eikeådring med svært høy kvalitet i utførelse. Side mot trappehall, ble tilbakeført i 2018.	▶
Dører nye	To nye rømningsdører satt inn i 2018. Detaljer er kopiert fra de originale dørene i rommet.	▶
Vinduer	Originale støpejernvinduer fra 1865. Rammer og karmen av jern, med enkelt glass kittet inn i rammer med linoljekitt. Malt i linolje. Restaurert i 2009-2011.	▶
Vinduer nye	Nye varevinduer fra 2018. Karmen og detaljer av aluminium. Glass med lokalt tilpasset energiegenskaper.	▶
Galleri nedre	Galleri fra ombygging i 1875. Bygget av treverk. Original beige linoljemaling med rød brun dekor fra 1875 er bevart. Rekkverk med originale brune ådrede/laserte stolper. Sikring av rekkverk med smale stålstolper i 2018.	▶
Galleri øvre	Galleri fra ombygging i 1887. Bygget av treverk. Enklere utførelse enn nedre, med tette, panelte rekkverk. Opprinnelig overflate (linoljemaling) er bevart. Vedlikeholdt 2018.	▶
Himling	Himling trolig fra 1875-ombygging, da overlys ble tettet igjen. Demontert og remontert etter isolering av tak i 2018.	▶
Heis ny	Heis er installert i 2018.	▶

Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.

5.5 Kulturminneverdi interiør – utenfor fredet sone

Sørfløy

SÅRBARHET

Aulaen. Foto: EIA

Det har alltid vært et bruksmessig skille mellom nordfløyen, som i sin helhet ble innredet til utstillingslokaler, og sørfløyen som ble innredet for kontorer, bibliotek og undervisningslokaler. Den store foredragssalen her kunne romme 230 tilhørere til foredrag eller brukes som festsal.

Etablering av den nye universitetsaulaen i museumsbygningen har utgangspunkt i bygningens betydning for dannelsen av Universitetet i Bergen. Aulaen har sin idemessige forankring i den gamle foredragssalen – et møtested mellom akademia og samfunnet rundt. Bak formgivningen av universitetsaulaen, Vestlandets nye akademiske storstue, lå bevisstheten om UiBs forankring i en klassisk europeisk tradisjon, og et ønske

om at den nye storstuen skulle uttrykke dette gjennom klassiske motiver som den akademiske søyle. Det ble naturlig å se til den gamle foredragssalens komposisjon med konstruktive søyler som bærere av et kassetinn-delt tak. Elementene skulle gis en samtidig detaljering, slik at den nye salen fremstod som et rom av sin egen tid, og som fremmet lesbarheten mellom de nye og de gamle deler av bygningen.

Resultatet ble en arkitektur som understreker UiBs visjon om å åpne seg mot byen med kunnskap til den offentlige debatten. De akademiske søylene skaper høytidelighet i aulaen som ligger innerst i et hierarkisk romforløp. For å gi plass til den nye salen som skulle

Aulaen. Foto: EIA

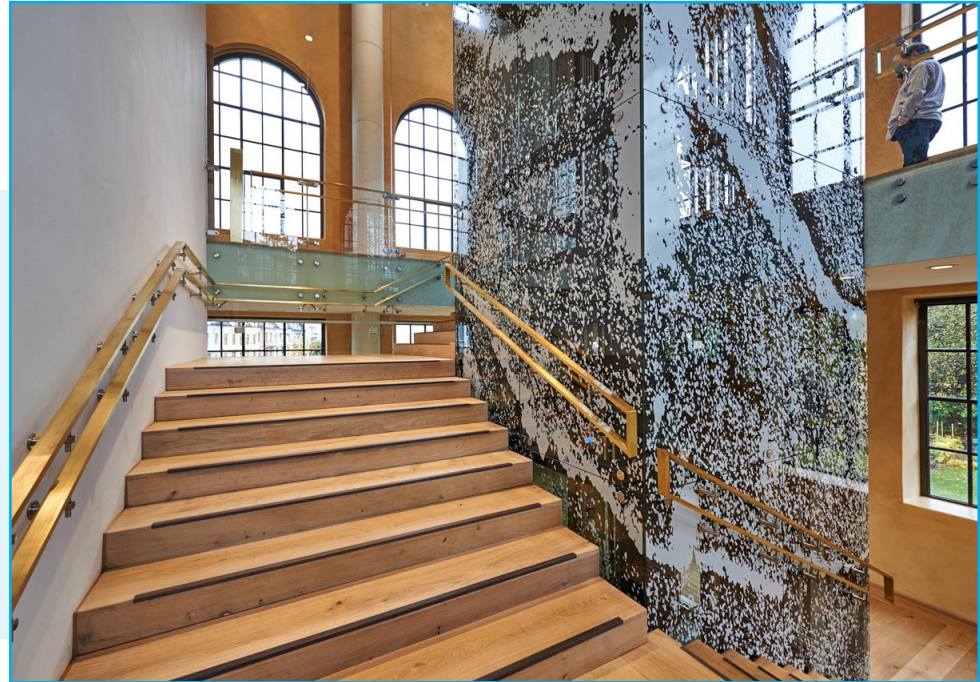
Aulaen. Foto: EIA

romme i overkant av 400 personer, ble det etablert en helt ny konstruksjon fra kjeller til loft på innsiden av det originale ytterskallet. Den nye konstruksjonen i betong, ble bygget fristilt på innsiden av veggene – slik at salen fremstår som et bygg inne i bygget. De originale ytterveggene med de originale vindusåpningene danner dekorelementene i rommet, sammen med den gjenetablerte kalkpussen, som er overmalt med kalkmaling.

De originale elementene, representert av de omsluttende flatene, har særlig stor bevaringsverdi. Men også de historiebærende elementene, slik som søylemotivene og kassetinndelingen i hovedtaket har

Nytt vindu i gammel døråpning i kjelleretasje. Foto: EIA

Ny hovedtrapp i sørføyen. Foto: EIA

verdi som formidler av den gamle foredragssalens elementer og UiBs identitet. Overflatene på ytterveggen er pusset med historisk teknikk som har stor sårbarhet. Endringer er ikke reverserbare. Det er lagt Dinesengulv i aulaen. Rommet er møblert med stolen «Bergen» av Hallgeir Homstvedt, som vant en utlyst designkonkurranse i regi av UiB.

Et monumentalt tekstilarbeid av Kari Dyrdal har fått en sentral plass i universitetsaulaen. Verket «Ornament» dekker en hel endevegg og bidrar til høytidelighet i rommet. Inspirasjonen til dette arbeidet kommer fra lokale fjellformasjoner som er fotografert, overført til en datamaskin, bearbeidet og blitt til mønster i en datastyrt vev.

Overflatene i aulaen preges av materialer med høy kvalitet. Samme materialbruken videreføres i etasjen under der det er kafé og rom for større mottagelser, samt i kjelleren der det er garderobe og toaletter. I vindfanget ved inngangsdøren fra balustraden er originale fliser gjenbrukt i gulvet. Det er også tatt vare på farge-trapper, og historiske spor, blant annet veggparti fra den gamle foredragssalen.

Ny hovedtrapp i sørfløyen med heis dekorert av kunstneren Kari Dyrdal. Foto: EIA

Kafé i 1. etasje. Foto: b+b arkitekter

Kafé i 1. etasje. Foto: b+b arkitekter

Kafé i 1. etasje. Foto: EIA

Kafé i 1. etasje. Foto: EIA

Utgang til balustrade. Foto: b+b arkitekter

Ny utgang til hage. Foto: EIA

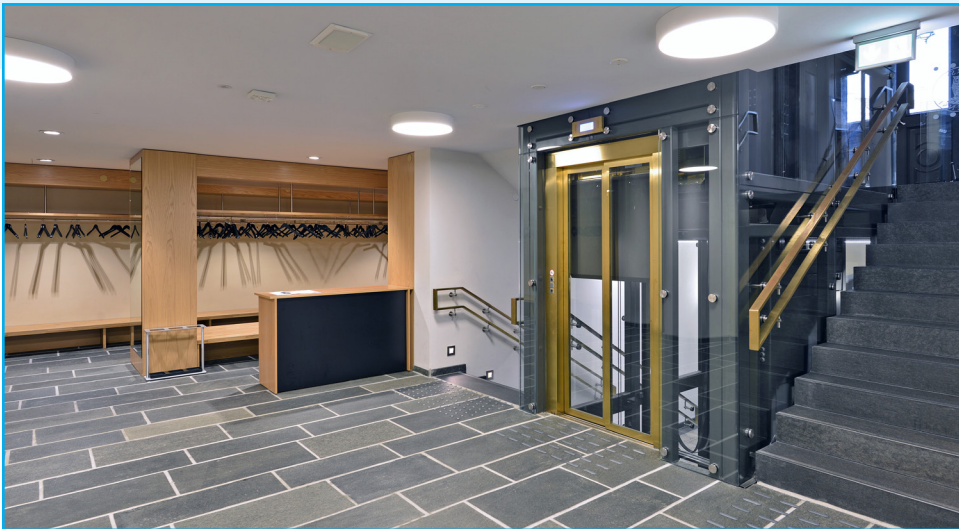
Heis ved garderobene i kjeller. Foto: EIA

Toalett i kjeller. Foto: b+b arkitekter

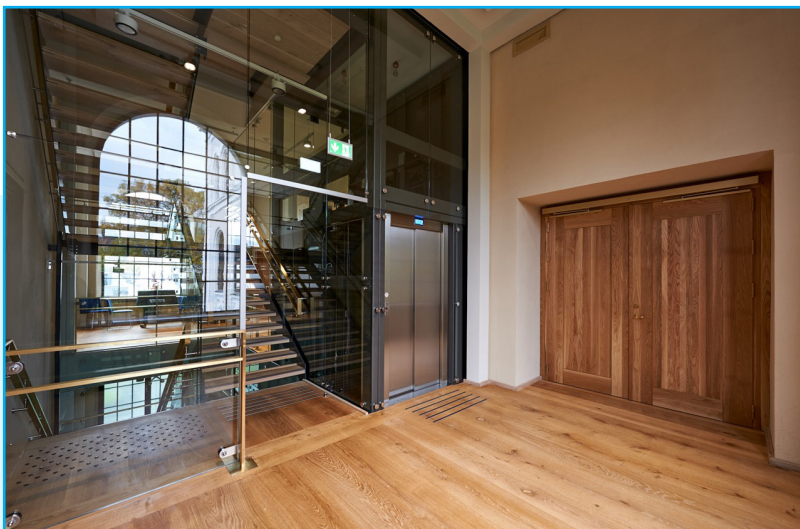
Toalett i kjeller. Foto: b+b arkitekter

Kjeller med garderobe. Foto: EIA

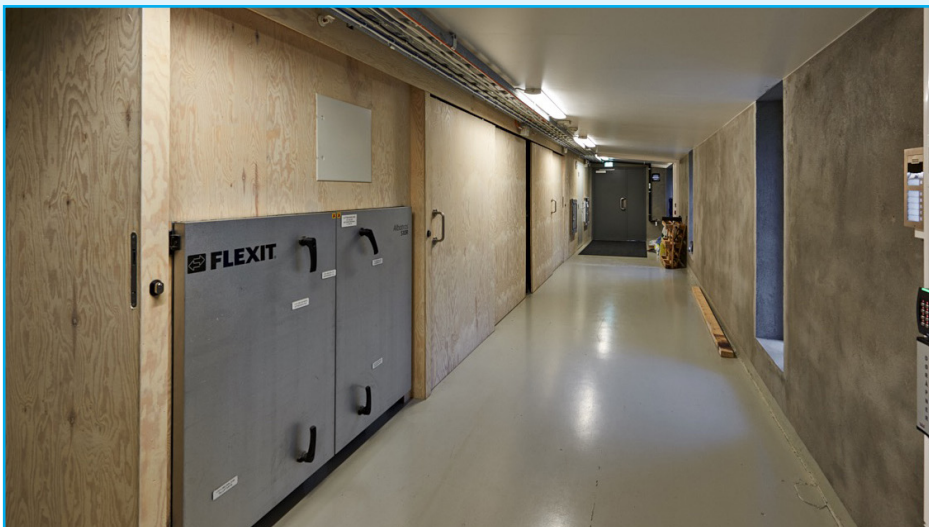
Mellomgang kjeller. Foto: b+b arkitekter

Nytt bitrapperom med heis i midtbygg. Foto: b+b arkitekter

Nytt bitrapperom med heis i midtbygg. Foto: b+b arkitekter

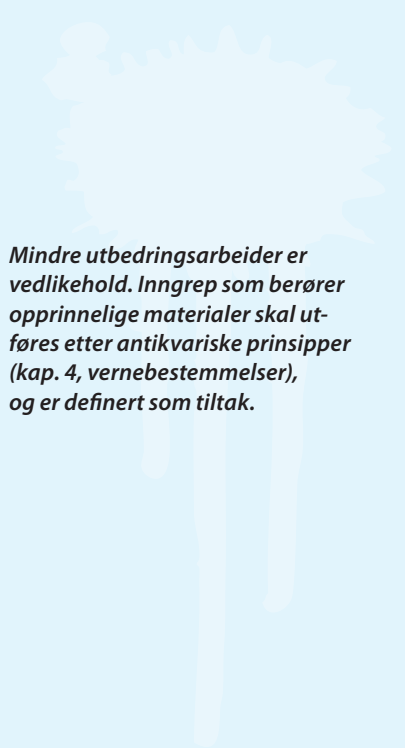
Ny økonomiinngang. Foto: b+b arkitekter

Ny økonomiinngang sett fra gaten. Foto: b+b arkitekter

5.5 Kulturminneverdi interiør

Innvendige overflater sørfly

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Kjellergulv skifer	Nye kjellergulv av skifer er forankret i funn av eldre historiske skifergulv flere steder i museumskjeller. Skifergulv er tilpasset gamle heller fargemessig. Hellene er lys Oppdal-skifer, som er behandlet med impregnering, som gir en mørk overflate mer lik den gamle skiferen.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Kjellergulv keramisk flis	Nye kjellergulv på toalettrom har keramisk flis forankret i historisk bruk av flis. Valgt flis er moderne flis tilpasset bruk i toaletter med vaskbar overflate.	
Kjellergulv andre	Gulv i cateringkjøkken i kjeller er lagt med Acrylicon, tilpasset moderne hygienisk kjøkkenbruk. I økonomiadkomsten er det lagt banebelegg.	
Gulvoverflater parkett 1.-3. etg.	Tregulv av høy kvalitet med massive eikegulv lagt i mønster (Dinesen). Gulvbordene har solid dimensjon, 3 cm tykke og 30 cm brede. Gulvene er limt til betongunderlaget, som er et betong-dekke med innstøpte vannvarmerør. Dekket er et dobbeldekke med integrert luft-kammer. Langs randsonen er parkettgulvet utformet som rillete lufteister i eik. Det er også innfelt gulvbokser i parketten. Parketten er oljet med klar olje. Også andre soner med parkett er utført med tilsvarende gulv, inkl. hev-senk scene som er utført med trinn og platåer av parkett.	

Innvendige overflater sørfløy (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vegg overflate, innside yttervegg	Ytterveggen kalkpussede innside er malt med kalkmaling. Teknikken krever særlig oppmerksomhet ved inngrep og reparasjoner i overflaten.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Nye støpte og murte innervegger og søyler	Nye støpte og murte pussede innervegger og søyler er malt med silikatmaling.	
Helglassvegger	Helglassvegger er utført med boltefester (Dorma).	
Dører	Nye innerdører av tre er utført med karmen og rammer av eik. Enkelte med detaljer av messing.	
Himling	Himlinger er i hovedsak akustikk puss. I birom og underordnede rom er det systemhimling med plater av mineralull.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Generelle konstruksjoner

Museumsbygningens konstruksjoner preges av **3 utviklingsstadier:**

- 1 1865**   *Oppføring av den eldste museumsbygningen, midtbygget*
- 2 1898**   *Utvidelsene med sidefløyene, nordfløyen og sørlfløyen*
- 3 2011-2019**   *Aula og Museumsprosjektet*

UTVIKLINGSSTADIUM 1: 1865

NEBELONGS MUSEUMSBYGNING – MIDTBYGGETS KONSTRUKSJONER

Johan Henrik Nebelongs opprinnelige museumsbygning fra 1865 er oppført på solide gråsteinsfundamenter som er ført dypt ned i grunnen. Grunnforholdene var dels fjell og dels løse masser. Oppdagelsen av høyt fjell i nordre del, førte til at den opprinnelige planlagte planløsning måtte speilvendes, for å unngå å komme i konflikt med underliggende fjellformasjoner.

På solide grunnmurer av gråstein, ble det oppført vegger av bærende murverk i tegl, som bærer etasjeskille og takkonstruksjoner av tre. Kilder forteller at teglen er lett brent.

Prøver tatt i 2009 viser at alle pussemørtler (unntatt murmørtelen) bestod av portlandsement i forskjellige blandinger. Portlandsement var en av datidens mer påkostede materialer, mer kostbar en kalkmørtel, som var mer tradisjonelt brukt. Det er ikke tatt prøver av murmørtelen, men denne kan være av mer tradisjonell kalkmørtel, slik vi ser på gartnerboligen ved siden av.

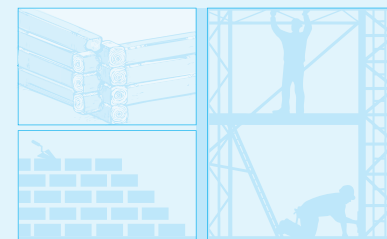

Nybygget er reist. Flagget Sildesalaten vaier over Tårnsalen. Foto: Knud Knudsen, Universitetsbiblioteket i Bergen

På grunn av de store sementklinkene benyttes mindre tilslag i Portlandsement. De er dermed bindemiddelrike og har høy styrke, sammenlignet med tradisjonell kalkpuss. Den eldste formen for portlandssement som vi ser i midtbygget, er litt grovere enn den mer jevnere senere Portlandsementen som vi ser i sidefløyene fra 1898.

De originale etasjeskillene er utført med bærende bjelker av tre lagt opp på eikesviller på murkronen. Mellom bjelkene ligger stubbloft med leire. Himlinger er rabbitzpuss med underkonstruksjon av tre/strå. Gulvene er massive bordgulv av furu, som er malt.

De originale takkonstruksjonene er utført med bærende takverk i tre. Det er sammensatt av flere takformer. Det er verd å merke seg at hovedtaket opprinnelig hadde en valmet avslutning, som ble endret da sidefløyene kom. Også deler av takets opprinnelige skrå avstivning er bygget om for å gi rom for korridor over loftet.

Murmester Johan Gustav Nielsen, en av byens ledende entreprenører på denne tiden, fikk oppdraget med å bygge fløyene for Bergens Museum. Her er arbeidet i gang. Foto: Ukjent, UBB

Sørfløyen reiser seg i 1896. Mange vil bo i muséets nabolag. Nå er alle luksussteiegårdene i Parkveien ferdig bygget. Fotograf ukjent. Universitetsbiblioteket i Bergen (UBB)

UTVIKLINGSSTADIUM 2: 1898

UTVIDELSEN MED SIDEFLØYER, SPARRE – SENERE OMBYGGINGER

Sidefløyene ble oppført med mange av de samme bygningskonstruksjonene som midtbygget. Vi ser imidlertid at tidens teknologiutvikling gjør seg gjeldende på flere hold. Vi ser at stål introduseres i konstruksjonene og mer moderniserte pussprodukter brukes.

Begge sidefløyene oppføres med bærende murverk med tilsvarende utførelse som i midtbygget. I begge sidefløyene oppføres taket med bærende konstruksjoner av tre, men med litt ulike konstruksjonstyper. I nordfløyen et slags hengverk som spenner fra yttervegg til yttervegg, i sørfløyen et åstak. Begge tak er kalde tak, med kobbertekking.

I nordfløyen gir en midtbæring med søyler og dragere i stål store åpne utstillingsrom i nedre del, og tversgående hengverkskonstruksjon i taket

Arbeidene på nordfløyen ligger et hestehode foran sørfløyen der murerne er kommet i gang med buegangene under balustraden. Foto: Ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen (UBB)

gir rom i hele bredden i øverste plan. Sidefløyene har svært ulike innvendige bærende konstruksjoner, tilpasset bruken. I sørfløyen ga tilsvarende søyle drager konstruksjon i stål store undervisningsrom og saler mot øst, mens en mer tradisjonell midtbæring mot vest, ga rom til kontorer og bibliotekrom. På grunn av brannfaren «... er denne fløi oppbygget helt af jern og mur, idet kun selve gulvene er gjort av planker. Tagene er utførte av jernbjelker med bølgeblikk eller murede hvelv imellom (i korridorene). I Foredragsrommene er det under bølgeblikk lagt gipstak.»

For å håndtere terrengspranget i sør, ble runehallen bygget foran sørfløyen, i overgangen mot hagen. Runehallen er et hvelvet, åpent galleri med flisegulv, oppbygget av hugget gneis. Kildene omtaler et asfaltert tak i hallen som danner en terrasse med balustre av hugget kleberstein.

5.5 Kulturminneverdi interiør

Den gamle foredragssalen, fra podiet. Universitetsbiblioteket i Bergen

UTVIKLINGSSTADIUM 3: 2011-2019 AULA OG MUSEUMSPROSJEKTET

I 2011-2019 ble sørfløyen bygget om til ny universitetsaula med støttefunksjoner. Alle innvendige konstruksjoner ble revet fra kjeller til loft, og det ble bygget opp nye frittstående konstruksjoner fra kjeller og opp til og med loftsgulvet. De nye konstruksjonene ble bygget seksjon for seksjon. De omsluttende ytterflatene, fasader og takkonstruksjoner ble bevart. De nye bærende konstruksjonene er støpt i betong.

Bildet fra rom 221 lesesal, det som en gang var den gamle foredragssalen, før den ble bygget om til dagens aula. Foto: EIA

Bildet fra aulaen etter ombyggingen i 2015. De to vinduene til venstre er fra rom 221. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Konstruksjoner

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Grunnmur / sokkel	<p>Originale kjellervegger av naturstein, dels fundamentert på fjell, dels på løsmasser. Opprinnelige trolig murt med kalkmørtel, tilsvarende gartnerboligen. Innvendig overflate i hovedsak puss i oppholdsrom, upusset i birom. Utvendig overflate dels pusset, har dels eksponert natursteinsmur. Mot Muséplassen kledd med fin rosa stein.</p> <p>Etter hvert som kjeller er tatt i bruk, er det satt inn større vinduer mot hagen, til erstatning for de opprinnelige små gluggene.</p>	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg konstruksjon	<p>Originale murte vegger av tegl. Murmørtel er ikke testet, men det er ikke usannsynlig at dette er en tradisjonell kalkmørtel, slik vi ser i gartnerboligen. I rapport fra 2009, oppgis det at den gamle steinen er lett brent og har høyt sug.</p>	
Innervegg	<p>Originale innvendige bærende vegger av murverk.</p> <p>Delvis naturstein i kjeller, tegl i øvrige etasjer. Enkelte lettvegger av tre, slik som i loft.</p> <p>I bruksrom var opprinnelige murte vegger pusset og malt.</p> <p>Trevegger var kledd med panel, ofte malt.</p> <p>Nordfløy: Innkledning av trapperom i nordfløy med glass, fra 1927.</p> <p>Originale bueganger ved trapp i på tvers av fløyen i 1. og 2. etasje.</p>	

Konstruksjoner (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Søyler, bueganger i MIDTBYGG	Originale bueganger med murte søyler og pilastere. Karakteristiske elementer. Kjerne av tegl, pusset overflate. Kapiteler er dekorert med støpt pussdekor, trolig opprinnelig støpt i portlandsement, så også trekninger på søyler og pilastre.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Søyler, midtbæring i NORDFLØY	Original midtbæring med søyler. I andre etasje dekorerte støpejernsøyler, i første etasje murte søyler. Dragere i stål. 	
Dører	Originale relativt enkelt dekorerte profilerte speildører i tre. I birom er dørene noe enklere enten speil- eller i noen tilfeller labankdører.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Konstruksjoner (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer	<p>Originale støpejernsvinduer med ett lag kittet glass. Utbedret i 2009.</p> 	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Etasjeskillere, MIDTBYGG	<p>Originale bjelkelag av furu, solide dimensjoner, lagt på oppleggsvill av eik. Senteravstand varierende, ca. 80-90 cm. Stubbloft fylt med leire, stubbloftkonstruksjon av furu. Rabbitshimling armert med strå på himlingskonstruksjon av tre. På oversiden oppklossede gulvbord i solid tykkelse, ca. 45 x 140mm. I inngangspartiet er dekket utført som murte hvelv av tegl. Gulv på grunn er delvis støpt, delvis med keramisk flis.</p>	

Konstruksjoner (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Etasjeskillere, NORDFLØY	Originale bjelkelag av furu, solide dimensjoner, spenner fra yttervegg til midtbæring. Senteravstand varierende, ca. 80-90 cm. Stubbloft fylt med leire, stubbloftkonstruksjon av furu. Rabbitshimling armert med strå på himlingskonstruksjon av tre. På oversiden oppklossede gulvbord i solid tykkelse, ca. 45 x 140 mm. Gulv på grunn er delvis støpt, delvis med keramisk flis.	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Trapper	Original tretrapp fra 1865 i øvre del av hovedtrapp. Nedre del bygget om i 1900, da betong med marmormosaikk erstatter tretrinn. Trapper i tårnsalen bygges samtidig med galleriene, nedre i 1875, øvre galleri i 1887. Original kjellertrapp er revet, ny trapp ble bygget i opprinnelig posisjon i 2018. Originale malte tretrapper i vestibyle i nordre og søndre podium.	
Gallerier i tårnsal	Tårnsalen var opprinnelig bygget uten gallerier, med store overlysvinduer på tre sider. I 1875 oppføres nedre galleri. I 1887 oppføres øvre galleri. Begge utføres i tre.	

5.6 Beskrivelse utomhus

Professor Rolf Nordhagen la om deler av hagen i samarbeid med bygartner Georg Rosenvinge i 1926-1930. Den opprinnelig romantiske hagen med buktende stier og nyreformede bedd, fikk da en strammere utforming og ny vannhage mot Olaf Ryes vei. Foto: Robert Kloster 1937, Universitetsmuseet i Bergen

Allerede i 1891 ble det satt opp smijernsgjerde mellom eiendommen til Bergen Museum og Olaf Ryes vei. Muséhagen ble anlagt av botaniker og konservator Jørgen Brunchorst i forbindelse med utvidelsen av museumsbygningen med to nye fløyer. Hagen ble åpnet for publikum sommeren 1898. Foto: Alf E. Andresen, UiB

◀◀ **Muséplassen, som i dag er den sentrale samlingsplassen til byuniversitetet, ble etablert ved Bergens Museums 100-års-jubileum i 1925.** Da ble statuen av muséets grunnlegger, stortingspresident Wilhelm Frimann Koren Christie flyttet hit fra Torgalmenningen. Norges første protrettstatue fikk da selskap av billedhugger Wilhelm Rasmussens løve.

Den nye sentralplassen foran museumsbygningen ble utformet av bygartner Georg Rosenvinge. Mønsteret med tofarget brolegning tegnet arkitekt Finn Berner, som også ga form til Torgalmenningen på 1920-tallet.

Det skal foreligge en egen forvaltningsplan for Muséhagen.

I hagens nordvestre hjørne finnes fremdeles plener med opprinnelig nyreform. Foto: EIA

Alle foto: EIA

Ved renovering av muséets sørfly i 2016 fikk Muséhagen en ny inngang fra Olav Ryes vei til den stramt anlagte vannhagen. Foto: EIA

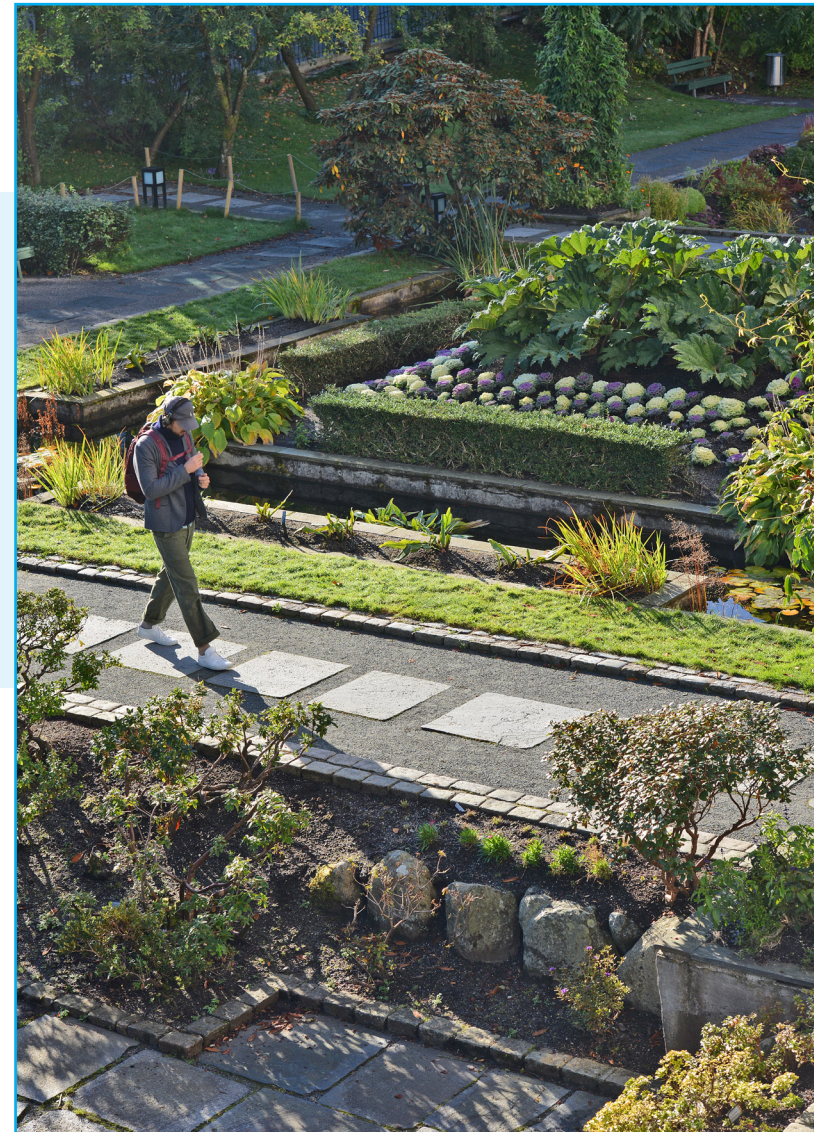

Alle foto: EIA

5.6 Beskrivelse utomhus

Alle foto: EIA

5.7 Katalog

KATALOG: Billedokumentasjon før ombygging

SÅRBARHET

Bilder med ulik datering tatt før renovering. Ved fullføring av denne forvaltningsplanen er bare sørfløyen ferdig. Romnummer på bilde referer til byggeprosjektets tegninger, datert 2017.

Alle foto UiB, bortsett fra bilder med byline av Arkitektkontoret schjelderup & gram og b+b arkitekter.

Originale materialer i **MIDTBYGG = 1865**

Originale materialer i **NORDFLØY = 1898** når annet ikke er angitt.

Årstall etter romnummer viser når rommet er dokumentert med foto.

Fra utstilling i 2. etasje i rotunden. Foto: EIA

5.7 Katalog

0. etasje

Originale murte buer

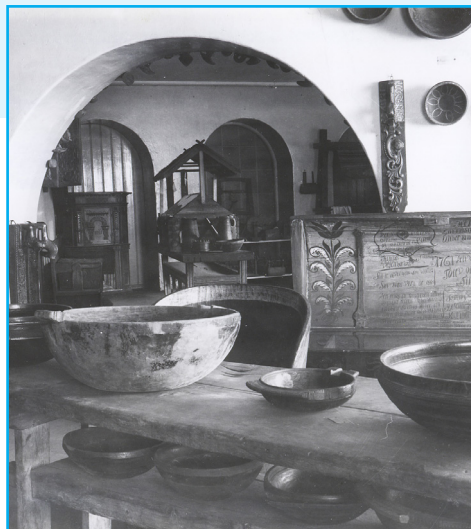

Midtbygg-rom 001 Verksted (kjøkken) år 2016

Originale vinduer

N-rom 002 Magasin, 2016

*1865,
original
panel
i åpning*

M-rom 003 Monteringsverksted, ca. 1900

Originale buer

M-rom 003 Monteringsverksted, 2012

*Original døråpning,
ny dør*

M-rom 004 Spiserom, 2012

Originalt murverk, 1865, i rom 007 og rom 009

Originale murte buer, 1865

M-rom 005 Modellverksted, 2016

Gulv*

M-rom 007 Gang m.m., 2016

Gulv*

M-rom 009 Gang m.m., 2012

*=gulv utgravd i tidlig fase

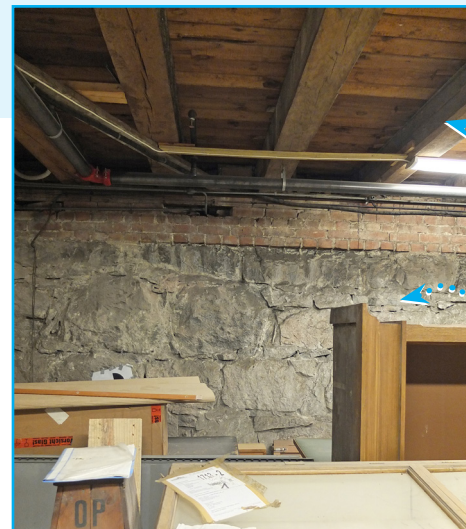
Originalt murverk

M-rom 009 Gang m.m., 2012. Dør 1905

Originalt murverk

M-rom 009 Gang m.m., 2012

Originalt bjelkelag og murverk

M-rom 009 Gang m.m., 2012

5.7 Katalog

0. etasje
(forts.)

**=gulv utgravd
i tidlig fase*

Midtbygg-rom 009 Gang m.m., år 2016

Gulv*

M-rom 010 Gang m.m., 2016

Gulv*

M-rom 010 Gang m.m., 2016

Gulv*

*Originale
vindusåpninger,
slik de
så ut i hele
kjelleren
i første fase*

M-rom 012 Lager, 2016

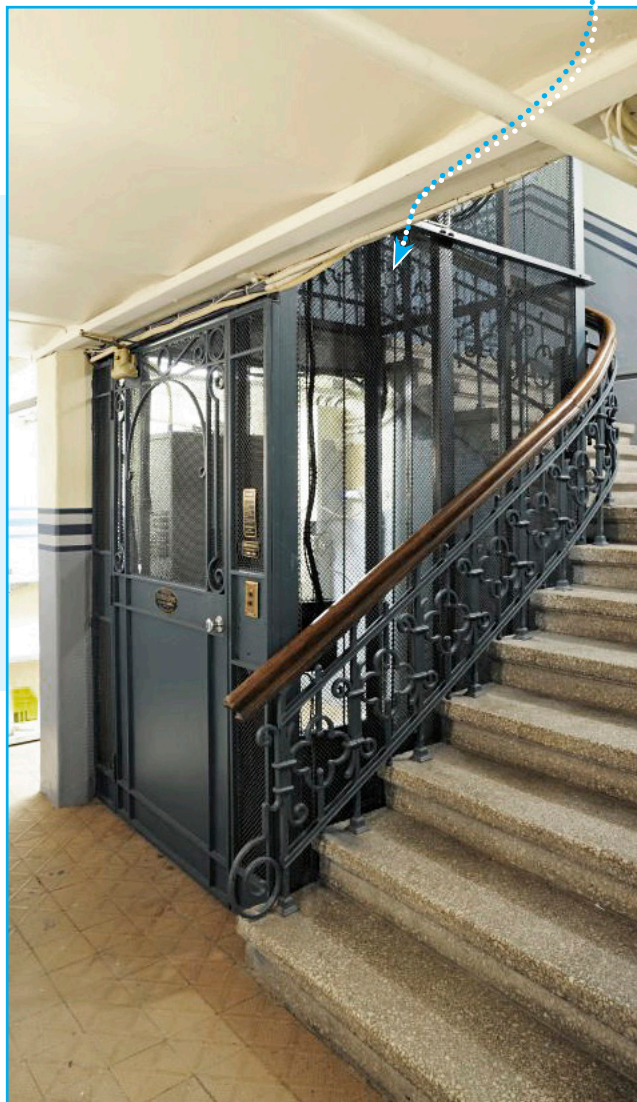
M-rom 012 Lager, 2016

*Originalt
murverk
og vinduer*

M-rom Fyrrom, 2012. Originale vindusåpninger, 1865

Originalt trapperom, trapp og rekkverk, 1898. Heis fra 1925

Nordfløy-rom 013 Trapperom, 2011 (Foto: b+b arkitekter)

Originale murte hvelv, 1865

Midtbygg-rom 017 Korridor kjeller, 2012

M-rom 017 Korridor kjeller, 2015. Originale fliser

M-rom 017 Sprinkler, 2012. Eldre skifer, tidlig fase

M-rom 018 Vaktmester, 2012. Flis:1905

5.7 Katalog

0. etasje
(forts.)

Sotekammer, dører
og fliser fra 1905

Midtbygg-rom 023 Seismografen, år 2012

M-rom 026 Vaktmester, 2016

M-rom 028 Lager i jordkjelvstasjonen

M-rom 029 Gang, 2012. Originale murte buer, 1865

M-rom 029 Korridor kjeller, 2012. Historiske fliser

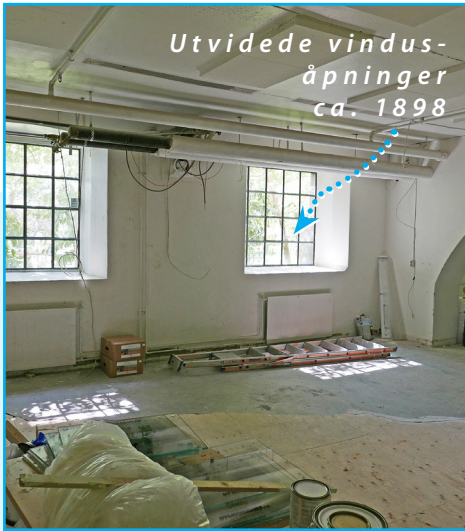
M-rom 030 Våtlab magasin, 2016. Orig. murte buer

Utvidede vindus-
åpninger
tidlig fase

Originalt rom

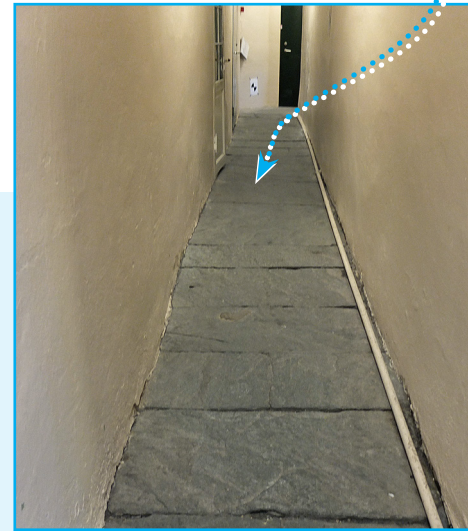
Eldre skifer

M-rom 030 Våtlab magasin, 2016

M-rom 031 Korridor til Vestibyle, 2012

M-rom 032 Gang, 2012

M-rom 033 Magasin, 2017. Gamle radiatorer

M-rom 033 Magasin, 2012. Originale støpejernvinduer

M-rom 033 Magasin, 2017

Original kondensskuff

5.7 Katalog

1. etasje

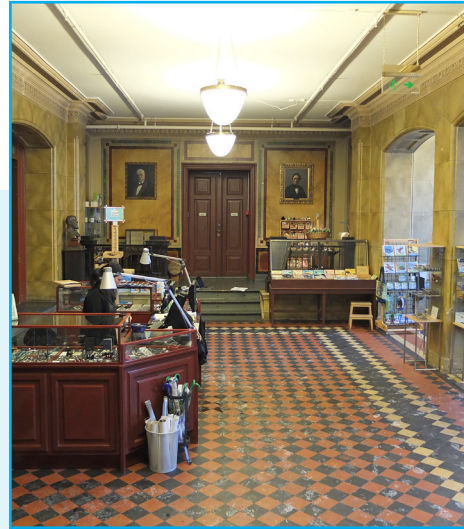
Originale
strukturer
(1898)
under
moderne
lag

Original flis, repos, trapper
(1865), marmorering (1925 og
eldre), dekormaling list (1865)

Original fargesetting
og dekor, ca. 1898

Midtbygg-rom 101 Vestibyle, hall, år 1925 (DKS arkiv)

M-rom 101 Vestibyle, hall, 2012

Nordfløy-rom 101 Utstilling geologi, 1898

N-rom 101 Utstilling geologi, 2016

N-rom 101 Utstilling, 2012

Midtbygg-rom 102 Geologi, 2016

Originale bygningsdeler 1898,
inkl. søyler under moderne lag

Foto øverst 1-3: Historisk fargesetting, med strekdekor mot tak, 1865. Eikeådrete dør.

M-rom 102 Geologi, 1865

M-rom 102 Geologi, 1865

M-rom 102 Geologi, 1898

M-rom 102 Geologi, 1925

M-rom 102 Geologi, 2012. Orig. støpejernsvinduer

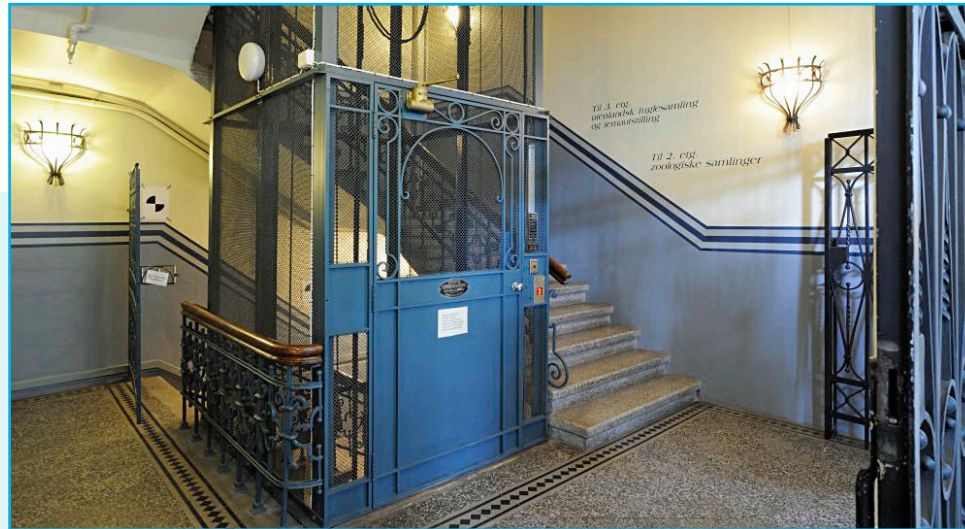
M-rom 102-103 Geologi, 2016

Original detalj
med avrundet
puss i dør-
åpninger
1865

Originalt trapperom, trapp og rekkverk 1898.
Heis fra 1925. Gitterporter 1907

5.7 Katalog

1. etasje (forts.)

Nordfløy-rom 102 Trapperom med heis, år 2011 (b+b arkitekter)

Midtbygg-rom 103 Geologi, 2012

M-rom 103 Geologi, 2016

M-rom 103 Geologi, 2012

M-rom 103 Geologi, 2012

Originale støpe-
jernvinduer,
ellers originale
bygningdeler
(1865) under
nyere lag.
Originale
døråpninger
med avrundet
pussdetaljer.
Radiatorene
fra tidlig fase

Strekdekor

M-rom 104 Geologi, 2012

M-rom 105 Geologi, 1898. Original strekdekor med «krusedull» i hjørnet

M-rom 105 Geologi, 1898

Originalt
gulv
vegg
himling
søyler
buer.
Lamper
fra tidlig
fase

M-rom 105 Geologi, 2012

M-rom 106 Utstilling, 1925

Interiør og
strekdekor
ca. 1925

Originale søyler, buer, gulv, vegg, himling, støpejernvinduer. Moderne maling.

Original strekdekor

5.7 Katalog

1. etasje (forts.)

Midtbygg-rom 106 Utstilling botanikk, år 2012

M-rom 107 Utstilling botanikk, 1898

Originale gulv vegg støpjernvinduer. Gamle monterer...

M-rom 107 Utstilling botanikk, 2012

M-rom 107 Utstilling botanikk, 2012

Originale søyler, buer

M-rom 107.3 Sluse, 2012

Bevarte gamle dører, 1865 +

M-rom 108 Lager, 2016

M-rom 108 Lager, 2015

M-rom 108 Lager, 2015

M-rom 108 Lager, 2016

Originale støpejernvinduer 1865

Originalt gulv vegg himling søyler buer

Originale støpejernvinduer, 1865

5.7 Katalog

1. etasje
(forts.)

Originalt
gulv
vegg
himling
søyer
buer

Midtbygg-rom 109 Magasin, år 2016

Originale støpejernvinduer i rom 110 og 111, 1865

Originale murte vegger,
gamle overflater

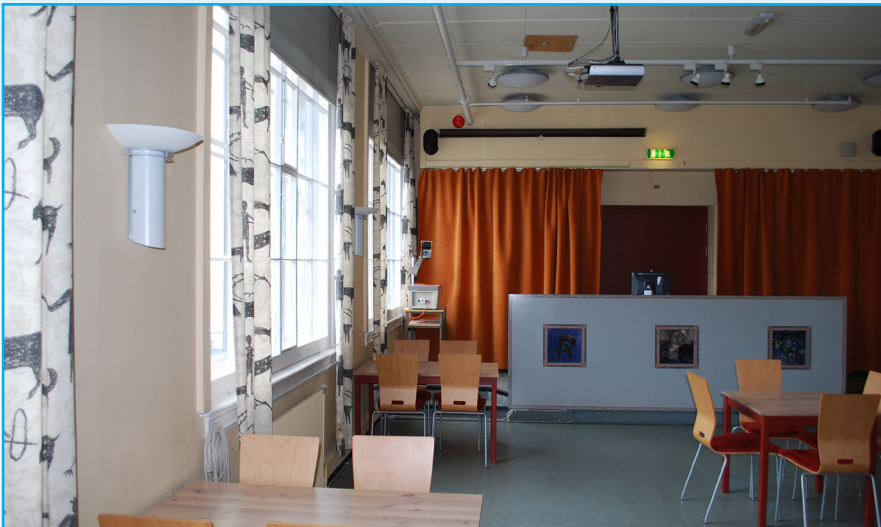
Originalt
gulv
vegg
himling
søyler
buer

M-rom 110 Magasin, 2016

M-rom 115 Lager under trapp, år 2016

M-rom 111 Auditorium, 2016

M-rom 111 Auditorium, 2016

Originalt trapperom, inkl. trapp og lamper, 1865.
Terrassetrapp fra ca. 1900

Historisk fargesetting
med brystning

5.7 Katalog

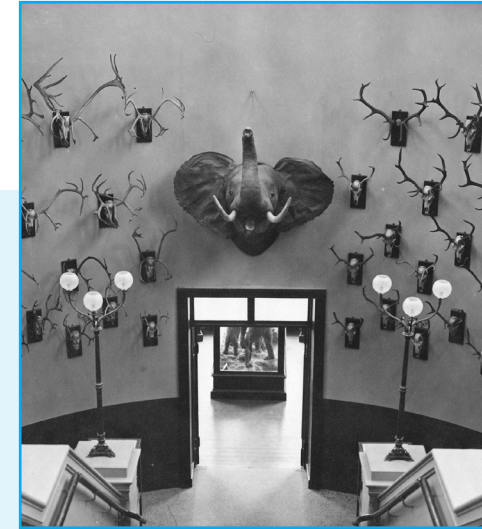
2. etasje

Midtbygg-rom 201, Trappehall, år 2016

M-rom 201, Trappehall, 2016

M-rom 201, Trappehall, ukjent alder

M-rom 201, Trappehall, 2016. Originale bygningsdeler fra 1865 under moderne malingslag

Nordfløy-rom 201, Afrikautstilling, ukjent alder

N-rom 201, Afrikautstilling, 2016. Dører (ukjent datering) satt inn i originale åpninger

Originale gulv, vegg, vinduer, himlinger, støpejernsøyler, 1898, overmalt med flere lag maling

Originale søyler med dekor – overmalt med flere lag maling

5.7 Katalog

2. etasje (forts.)

Nordfløy-rom 201, Utstilling, år 2016

Midtbygg-rom 204, Zoologi, 2016

M-rom 202, Zoologiske pattedyr, 2010

M-rom 202, Zoologiske pattedyr, ukjent alder

← Monter-
oppstilling,
dekor og
bygning-
deler fra
tidlig fase
(omkring
1865)

Originale gulv, vegg, vinduer, himling, søyler, buer i rom 206-207, 1865

M-rom 206 Hvalsal, 2012

M-rom 207 Hvalsal, 2012

M-rom 207 Hvalsal, 2012. Originale dører

M-rom 208, Zoologi, 2012

M-rom 209, Zoologi, 2012

Originale bygningsdeler under moderne lag, 1865

Originale søyler og buer kledd inn av moderne lag. Originale gulv, 1865

5.7 Katalog

3. etasje

Nordfløy-rom 302 Eldre fuglesamling, år 2010. Originale gulvbord, 1898

N-rom 302 Eldre fuglesamling, 2010

N-rom 302 Eldre fuglesamling, 2010. Originale støpejernvinduer, 1898

N-rom 302 Eldre fuglesamling, 2010

N-rom 302 Skiftende utstillinger, 2010

Originale støpejernvinduer 1898

Originale gulvbord 1898

Innglassing av trapperom fra 1927.
Heis fra 1925

5.7 Katalog

3. etasje (forts.)

Nordfløy-rom 302 Trapperom, år 2011 (b+b arkitekter)

M-rom 303 Tårnsal, 2010

Opp-
rinnelig
åpen
trappe-
løsning
med
rekkverk,
historisk
fargebruk
med
strek-
dekor

N-rom 302 Eldre fuglesamling, etter 1889

N-rom 302 Eldre fuglesamling, etter 1889. Eldre strekdekor og gardinoppheng

*Originale omsluttende flater, 1865.
Gallerier 1875/1887 og glassbur fra flere faser*

M-rom 303 Tårnsal, 2016. Nedre galleri fra 1875

M-rom 303 Tårnsal, 2016. Originalt panel, brystninger, gulvbord og dører

M-rom 304 Gang loft, 2016

M-rom 307 Gang på loft, Rotunde, 2010

Midbygg-rom 309 Gang Hvalsal - oppheng, 2016

Eldre panel og originale gulvbord på loft, 1865

5.7 Katalog

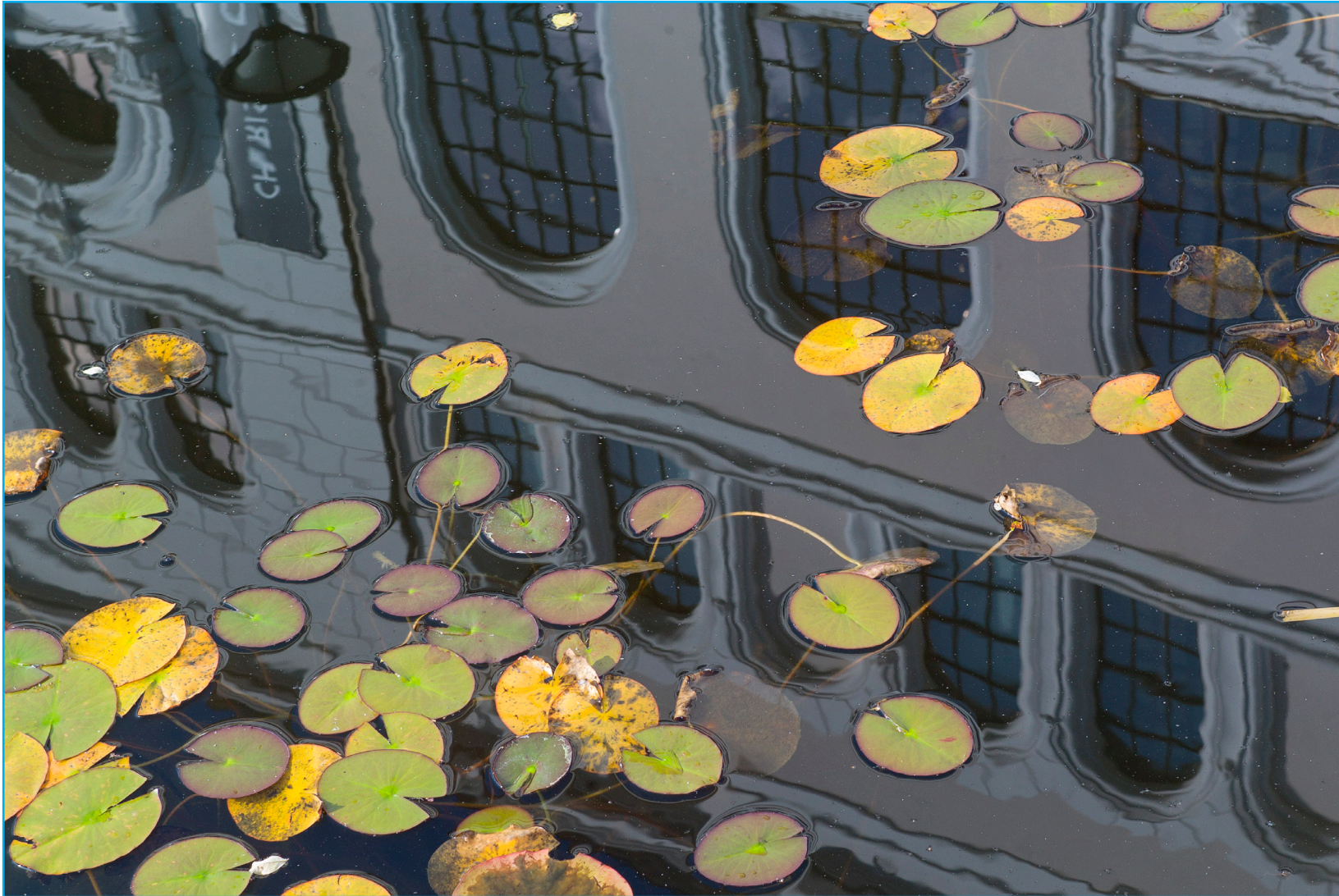
4. etasje, loft

Nordfløy-302 Loftstrapp, år 2016. Original rød-oransje limfarge fra 1898

N- Loft, 2016. Originale konstruksjoner, 1898

Det skal foreligge egen forvaltningsplan for Muséhagen. Foto: EIA

6 SKJEMA: VØL OG VERN

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB		
Dato:		
Formål med tiltaket:		
Byggnavn:	Etg.:	Romnr.:
Adresse:	Objektnr. i LVP:	Kompleks:
Bakgrunn for tiltak:		
Tegning	Tegning	
Bilde	Bilde	
Bilde	Bilde	

Side 1

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB
Vernehensyn:
Eksisterende forhold:
Planlagt løsning med fokus på endring:
Antikvarisk vurdering (fylles ut av kulturminneansvarlig):

Side 2

← Dette er skjemaet du bruker ved tiltak og endring. Se kap. 4.3: Hvem gjør hva.

7 KART

- = Naturhistorisk museum
- = Fredet UiB bygg
- = Verneklasse 2 UiB bygg
- = Fredet UiB hage
- = Andre UiB bygg

 Naturhistorisk museum – Muséplassen 3

8 KILDER

- b+b+hschj+sweco (2013): *Bergen museum, Muséplass 3. Bygningshistorie* (Hovedkilde)
- Bergen byleksikon om Jordskjelvstasjonen
- Bergens museums styre (1917): *Bergens universitet. En redegjørelse for arbeidet for dets reisning*
- Forland, Astrid, Haaland, Anders (red.)(1996): *Universitetet i Bergens historie, bind 1*
- Gatland, Jan Olav red. (1996): *Amor Librorum. Universitetsbiblioteket iBergen 1825-1996*
- Gjesdal, Carl O. Gram (1982): *Byuniversitetet på berget. Flanerende ferd fra Florida til Dragefjellet*
- Jansen, Øystein J. (2010): *En formiddag på Nygårdshøyden – med stein og stil* Årbok for Bergens Museum
- Madsen, Stephan Tschudi (1970): *Et jubileumsønske for Bergen. Nygårdshøyden i fortid og fremtid*
- Nordhagen, Per Jonas (2004): *På universitetets grunn. Nygårdshøydens arkitekturhistorie 1860-2000*
- Riksantikvaren: *NB! – Nasjonale kulturhistoriske bymiljøer*
- Øfstegaard, Egil (1978): *Fra beitemark til universitet. Om Sydneshalvøen før ca 1850.* Historisk utredning om utviklingen på Sydneshalvøen

---

LVP, Forskrift om fredning av Statens kulturhistoriske eiendommer, kapittel 9, Fredede eiendommer i landsverneplan for Kunnskapsdepartementet. Vedlegg 19

LINK TIL LYDIA, BYGG OG DRIFTSINFORMASJON MED TEGNINGER OG FOTO:

[\\skuld.uib.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100 Struktur maler/Mappestruktur og forside/Forside/308/Bygg og driftsinformasjon 2016.htm](https://skuld.uib.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100%20Struktur%20maler/Mappestruktur%20og%20forside/Forside/308/Bygg%20og%20driftsinformasjon%202016.htm)

UTGIVER UNIVERSITETET i BERGEN ved Eiendomsavdelingen (EIA)
TEKST / FAKTA Eva Røyrane EIA UiB / Åse Tveitnes EIA UiB / Aina Lille-Langøy b+b arkitekter / Live Gram Arkitektkontoret skjelderup & gram
REDAKTØR Åse Tveitnes EIA UiB
WEBANSVARLIG Svein Bjarne Langvad EIA UiB
GRAFISK DESIGN UiB / Bente Ljones STAUT DESIGN
FOTO / ELEMENT UiB / Thomas Vindal Christensen EIA UiB / b+b arkitekter / Arkitektkontoret skjelderup & gram / arkiv / Colourbox
TRYKK BODONI Miljømerket trykksak 2041 0699
BERGEN 2018

ISBN

978-82-93674-01-6 Naturhistorisk museum – Muséplassen 3 Bygg 10250 / Kompleks 3377 Forvaltningsplan UiB 2018 (digital)

